

Dve tváre jedného sveta

Príručka UNICEF pre základné školy (1.- 4. ročník)

Autor textov: PhDr. Albín Škoviera, PhD. s využitím
holandského materiálu vydaného UNICEF "School in a box"
Autor DVD: Ivo Brachtl
Autor CD: Mária Podhradská
Zodpovedný redaktor: Ing. Zuzana Čáčová
Vydavateľ: UNICEF Slovensko, Grösslingova 6, Bratislava
ISBN 978 - 80 -88788-09-6
EAN 9788088788096

Grafické práce: STUDIO 3S, SING SIGN
Tlač: Invecon, s.r.o.
Bratislava: UNICEF Slovensko, máj 2009

PREDHOVOR

V marci roku 2002, keď som bol ešte riaditeľom Diagnostického centra v Bratislave, mi raz večer doma zazvonil telefón. Žena, ktorá sa odvolala na môjho dobrého kamaráta, ma v telefonáte žiadala o pomoc.

Pred budovou Červeného kríža v Bratislave nechali prevádzkači štyri palestínske deti – 11 ročnú Baru a jej troch mladších bratov. Keďže na Slovensku neexistovalo v tom čase zariadenie pre maloleté deti bez sprievodu, chcela, aby sme ich na 3-4 týždne vzali do nášho zariadenia. Zákon mi to neumožňoval, ale ani nezakazoval. Zákon na to nepamätal, neriešil to. Ale tie deti boli tu a potrebovali pomoc okamžite. Povedal som si, keď ma odvolajú kvôli takémuto nedodržaniu zákona z funkcie, že na to budem hrdý. Prijali sme ich.

Potom sme s kolegami začali zažívať naše osemmesačné (miesto spomínaných 3-4 týždňov) „multikulturálne“ dobrodružstvo. Deti boli veľmi šikovné. Paradoxne, azda najmenším problémom bola jazyková bariéra. Troška väčším bola bariéra kultúrna. Kde sa reálne dalo, rešpektovali sme však fakt, že sú to deti moslimské.

Boli tu desiatky iných byrokratických bariér (od evidenčného vykazovania detí, napr. pri stravovaní, až po bežné lekárske vyšetrenie), ktoré sa vynárali bezmála deň čo deň. Zažil som množstvo zbytočných rokovaní s tými, ktorí boli schopní riešiť problém len v súlade s literou zákona. A ten neexistoval. Až po dlhých troch mesiacoch ma súd určil za ich opatrovníka, teda človeka, ktorý má právny status na to, aby palestínske deti zastupoval.

S ich odlišným pôvodom nemali žiaden problém ani ostatné deti, ani kolegovia. Ale až vtedy, keď „na Mikuláša“ odlietali do Nórska za svojimi palestínskymi rodičmi, sme si začali uvedomovať, čím všetkým nás Bara, Ahmed, Muhamad a Taki obohatili. Som si celkom istý, že každý, kto ich v našom zariadení zažil, si z času na čas s istou príjemnou nostalgiou na nich spomenie.

Aj ja, takmer vždy, keď som si sadal k počítaču, aby som pracoval na učebnici Dve tváre jedného sveta, som si na nich spomenul. Sú pre mňa zažitým symbolom miliónov detí s úžasným potenciálom, ktoré potrebujú našu pomoc. Sú pre mňa potvrdením toho, že skutočným problémom nie sú deti.

Albín Škoviera

Všetky deti na svete majú právo na starostlivosť a ochranu a právo na zdravý vývin v bezpečnom prostredí. V Dohovore o právach dieťaťa je takáto požiadavka zakotvená v 54 ustanoveniach. Napriek tomu každý deň umierajú tisíce detí, pretože nemajú čo jesť alebo sú choré a nie je všade dostupná dobrá zdravotná starostlivosť. Preto medzinárodná organizácia UNICEF podporuje v 157 krajinách sveta projekty určené na pomoc deťom. Sú zamerané na starostlivosť o zdravie, výživu, na pitnú vodu, na hygienu, pomoc v chudobe, ochranu detských práv a vzdelávanie. Solidárnosť, pokoj, tolerancia, uvedomovanie si svojich práv a ochrana životného prostredia sú dnes dôležité témy v takej výchove detí, ktorá im pomôže uvedomiť si, že sú občanmi tohto sveta. Program Škola priateľská k deťom chce priblížiť deťom spôsob života a kultúry v iných krajinách. Chce povzbudiť deti, aby premýšľali o problémoch, s akými sa stretávajú obyvatelia mnohých krajín, a zapájali sa do projektov, ktoré sú zamerané na ich lepšiu budúcnosť.

O škole priateľskej k deťom

UNICEF Slovensko v rámci svojho programu Škola priateľská k deťom spolupracuje už od roku 1998 s vyše stovkou stredných a základných škôl na Slovensku v oblasti rozvojového vzdelávania. Program Škola priateľská k deťom je určený pre vekovú kategóriu 10 - 16 rokov. Program Škola priateľská k deťom je odporúčaný aj Ministrom školstva SR ako doplnok výuky ľudskoprávnej problematiky na školách.

Cieľ projektu Škola priateľská k deťom:

- Implementácia Dohovoru o právach dieťaťa (zvýšenie informovanosti detí o Dohovore a o jeho obsahu, priblíženie práv aj povinností z nich vyplývajúcich),
- Výchova k tolerancii (multikulturalita, zodpovednosť),
- Doplňenie výučby v oblasti ľudských práv a práv dieťaťa (dôraz na interaktívny a neformálny prístup),
- Zvýšenie participácie mládeže a detí v občianskych aktivitách - povzbudenie proaktívneho prístupu mládeže v spoločnosti. (účasť na kampaniach UNICEF),
- Uplatňovanie princípov rozvojového vzdelávania

Označenie Škola priateľská k deťom získava škola, ktorá sa zapojí do našich kampaní - tak do predaja vianočných pohľadníc, ako i kampane Týždeň modrého gombíka.

Každá zapojená škola získava bezplatne metodické materiály pre prácu s deťmi.

Cieľ

- Oboznámiť žiakov so skutočnosťou, že každé dieťa na Slovensku má právo chodiť do školy.
- Rozprávať sa o tom, že napriek istým rozdielom medzi chlapcami a dievčatami chodiť do školy je dôležité pre všetky deti.
- Informovať žiakov o tom, že sú na svete štáty, kde niektoré deti do školy chodiť nemôžu.
- Oboznámiť sa s tým, že existujú ľudia, ktorí pomáhajú deťom v chudobných krajinách, aby tiež mohli chodiť do školy.

Pomôcky

- Glóbus alebo mapa sveta
- Príbeh zo str. 1
- Pracovný list 1a a 1b
- CD (nahrávka 1/2) - pieseň Chalani aj baby
- Materiál na vytvorenie hračky: drevo, farebné pásky, hlina, prázdne rolky z toaletného papiera a pod.
- Pomôcky na kreslenie a maľovanie

Práva dieťaťa

- Právo na vzdelanie
- Právo na ochranu pred zneužívaním na prácu
- Právo na bezpečný a zdravý život

Aktivity

- Úvod, str. 1
- Vyrozprávanie príbehu a rozprávanie sa o príbehu, str. 1
- Práca s pracovnými listami 1a a 1b, str. 3
- Spoločné spievanie, pieseň, str. 4-5
- Vytvorenie vlastnej hračky, str. 6
- Maľovanie, str. 6
- Dramatizácia a prehranie príbehu, str. 6

Úvod

Ukážte deťom glóbus alebo mapu sveta. Rozprávajte sa o tom, že svet sa skladá z mnohých štátov.

Opýtajte sa, ako sa volá naša krajina. Ukážte na mape Slovenskú republiku. Porozprávajte deťom o tom, že niektoré veci v iných krajinách fungujú inak ako na Slovensku.

Takou inou krajinou je napríklad Uganda. Ukážte na mape Ugandu a rozprávajte o niekoľkých rozdieloch. Je asi päťkrát väčšia ako Slovensko. Je vnútrozemským štátom s viacerými vodnými plochami. Prevažuje tú tropické podnebie.

Napriek tomu, že krajina je bohatá na nerasty a má aj úrodnú pôdu, pre dlhoročné boje je v Ugande narušené hospodárstvo. Veľkým problémom pre obyvateľstvo je choroba AIDS. Zo stovky ľudí je nakazených viac ako sedem.

Keď niekto ochorie, len ťažko sa dostane k lekárovi alebo do nemocnice. Vzhľadom na väčšie vzdialenosti medzi dedinami a malý počet škôl nemôžu často deti vôbec chodiť do školy. V malých dedinkách deti nevideli ešte bicykel. V niektorých dedinách nemajú svetlo ani pitnú vodu.

Príbeh

Na Slovensku môžu chodiť všetky deti do školy. Vôbec nezáleží na tom, či je niekto chlapec alebo dievča. V Ugande, Afganistane, ale aj v mnohých iných krajinách v škole dievčatá často chýbajú. Čo asi robia? O tom je tak trochu tento príbeh.

Ťažká práca

Keď Zuzka prichádza zo školy, jej mamička už na ňu čaká. Zuzka k nej priam letí. „Dnes popoludní do školy nejdem,“ volá ešte skôr, ako k mame dorazí. „Prečo? Veď škola ťa predsa baví! Však?“ pýta sa prekvapene mama.

„Áno, ale dnes popoludní sa mi do školy vôbec nechce ísť, nemám chuť,“ odpovedá Zuzka. A ďalej vysvetľuje.

„Pani učiteľka nám rozprávala, že dievčatá v niektorých iných krajinách chodia do školy iba niekedy a niektoré nechodia vôbec. A keď ony nemusia, tak ja tiež ostanem doma.“ Mamička začala chápať súvislosti. Na webovej stránke školy čítala, že sa budú deti tento týždeň rozprávať o práci UNICEF a o tom, že v niektorých krajinách dievčatá do školy nechodia.

„A vieš, prečo nechodia tie dievčatá do školy?“ pýta sa mama.

Zuzka chvíľu premýšľala. Vie, že pani učiteľka o tom hovorila, ale už si to presne nepamätá.

„Ony jednoducho nechodia,“ povedala. „Ani ja nechcem. Tak môžem? Aspoň raz.“

„Hmmm...“ povie mama a pomyslí si: Zuzka určite popoludní zabudne na to, že nechcela ísť do školy. Ale mylila sa. Keď jej chcela obliecť bundu a odviešť ju do školy, Zuzka povedala:

„Nechcem ísť do školy a ani tam nepôjdem. Chcem ostať doma. Rovnako ako tie dievčatá v iných krajinách.“

Mama sa Zuzke pozrie do očí a pomaly povie:

„Teda dobre. Keď tak veľmi chceš byť dievčaťom z inej krajiny, môžeš. Raz.“¹

¹ Vysvetlite deťom, že to samozrejme nie je len tak, nejsť do školy. Podobne ako sme to urobili pomocou tohto príbehu.

Mama jej bundu zasa vyzlečie a Zuzka je veľmi rada. Vyškriabe sa na lavicu a vezme diaľkový ovládač s tým, že si zapne televíziu.

„Budem pozerat' televíziu,“ hovorí Zuzka.

„To nemôžeš,“ povie mama, vezme jej ovládač a položí ho na miesto.

„Prečo nie?“ pýta sa zaskočená Zuzka.

„Ty chceš byť dievča z krajiny, v ktorej dievčatá nechodia do školy. Tie však nemajú doma ani televíziu.“

„Ako to vieš?“ pýta sa Zuzka.

„Tie dievčatá nemôžu ísť do školy preto, že ich rodičia na to nemajú peniaze. A nemajú peniaze ani na televízor.“

Zuzke je to ľúto, ale uvedomuje si, že sama chcela byť dievčaťom z takej krajiny. „Na televíziu sa teda dívať nemôžem,“ pomyslí si. Uteká ku skrini, z ktorej si chce zobrať hračku.

Mama ju však zastaví: „Počúvaj. V krajinách, v ktorých dievčatá nechodia do školy, musia pracovať alebo pomáhať v domácnosti. Ak chceš byť ako tie dievčatá, musíš mi pomôcť.“

„Áno mama, výborne, pomôžem ti,“ hovorí Zuzka. „Môžem si dať najprv malinovku?“

Mama však pokrúti hlavou.

„Budeme to robiť ako v tej krajine – takže začneme hneď pracovať. Môžeš začať vonku so zalievaním rastlín.“

Zuzka ide do kôlne. Vezme odtiaľ veľkú kanvu. Postaví ju pod vonkajší vodovodný kohútik a naplní ju až po vrch. Chce plnú kanvu zdvihnúť, ale nevládze. Kanva je príliš ťažká.

„Mami, nemôžem tú kanvu zdvihnúť!“

„Dievčatá v tých krajinách to musia tiež robiť sami,“ vraví mama. „Premýšľaj a skús nájsť nejaké riešenie.“

Zuzka premýšľala. Kanva je príliš ťažká preto, že je taká plná. Oboma rukami tlačí na kanvu a nakláňa ju, chce z nej vyliť vodu. Konečne sa jej to podarí. Voda špliecha na všetky strany a odteká do kanála. Ešte stále je kanva ťažká. A tak ju k rastlinám cez trávnik ťahá. Tu zdvihne kanvu oboma rukami a začne rastliny polievať. Keď je kanva prázdna, znova ju naplní. Teraz už je oveľa múdrejšia, plní kanvu iba do polovice.

Keď všetky rastliny popolieva, hovorí: „Tak, a teraz sa idem hrať!“

„Ale tvoja práca sa ešte neskončila,“ povie mama a ukáže na metlu. „Teraz bež pozametat' dlaždice na záhrade.“

Zuzka začne zametať. Táto práca ju baví, len sa už cíti unavená. Zastaví sa.

„Som unavená, je to ťažká práca,“ povie.

„Viem, ale ty sama si to chcela,“ vraví mama.

Zuzka pomaly ďalej zametá. Ruky má čoraz ťažšie a ťažšie.

„Už sa mi nechce,“ povie, keď vojde do domu. Mama má však pre ňu pripravenú ďalšiu prácu. Očistiť plný hrniec fazule. „Struk je potrebné roztvoriť,“ hovorí mama. Vezme fazuľu a ukazuje Zuzke, ako to treba urobiť. Nie je to ťažká práca, ale hrniec je plný.

„Trebá všetky fazuľky?“ pýta sa Zuzka.

„Áno,“ odpovedá mama.

Zuzka vezme fazuľu a rozlomí ju napoly. A potom ďalšiu, ďalšiu a ďalšiu. Aká je len unavená.

„Zajtra pôjdem do školy,“ povie odrazu. „Škola je oveľa zábavnejšia ako takáto práca.“ Mama vezme hrniec s fazuľou a položí ho na linku.

„Si z tej práce unavená, však?“ pýta sa. „Už to dorobím. Choď a chvíľku si odpočiň.“

Mama dočistí fazuľu. Naplní dva poháre s malinovou. Vojde do izby. Zuzka tam sedí na sedačke a zívá. Mama sa usmieva.

„Dievčatá v škole to majú predsa len lepšie ako tie, ktoré musia cez deň pracovať,“ povie.

„Áno...“ zamumle Zuzka a potom... zaspí.

Práca s pracovnými listami 1a a 1b

Chvíľu diskutujte o tom, či na Slovensku môže chodiť do školy každý. Je jedno, či je škola blízko alebo ďaleko od miesta, kde dieťa býva. Je to chlapec alebo dievča.

Rozdajte list 1a Do školy na Slovensku. Nechajte deti, nech si list prezrú, a pýtajte sa:

- Vyzerá táto škola podobne ako vaša škola? Čo je odlišné a čo je rovnaké?
- Čo robia deti na školskom ihrisku?
- Ako sa deti dopravujú do školy?

Potom nechajte deti vymaľovať spôsob(y), ako chodia do školy. Často to závisí od vzdialenosti medzi bydliskom a školou. (U nás je bežné, že každý chodí do školy.)

Deti môžu nakresliť hry, ktoré sa na školskom ihrisku hrajú. (Dievčatá aj chlapci si často obľúbia rovnaké hry.)

Vedomosti - chlapci a dievčatá

- Chlapci a dievčatá sú rovnako zruční. No po puberte majú chlapci silnejšie svaly ako dievčatá.
- Chlapci a dievčatá sú rovnako múdri. Aký je kto múdry, sa dá poznať napríklad z toho, koľko si je kto schopný zapamätať.
- Aby ste sa stali múdrymi a ostali múdri, musíte veľa spať. V spánku sa mozog nabíja ako batéria. Ak dost' spíme, pamätáme si veci lepšie. Počas spánku teda vlastne môžeme múdrieť.

Prerозprávanie príbehu

- V niektorých krajinách nechodia dievčatá do školy. Čo si o tom myslíš?
- Je spravodlivé, že chlapci do školy chodiť môžu? Čo si o tom myslíš?
- Zuzka nechce ísť do školy. Prečo chce ostať doma? (*Chce pozerat' televíziu a hrať sa.*)
- Prečo musí Zuzka splniť toľko maminých úloh? (*Mama chce, aby Zuzka pochopila dievčatá, ktoré nemôžu chodiť do školy.*)
- Zuzkina mama vie, čo robia dievčatá, ktoré nemôžu chodiť do školy. Vieš to aj ty? (*Pracujú alebo pomáhajú v domácnosti.*)
- Zuzku spočiatku domáca práca baví. Prečo sa jej neskôr prestáva páčiť? (*Práca je ťažká a je z nej veľmi unavená.*)
- Môžeš na Slovensku ostať len tak doma a nejsť do školy? (*Nie, ale v príbehu sa to raz stalo.*)
- Existujú ľudia, ktorí sa usilujú o to, aby deti všade na svete mohli chodiť do školy. Myslíš si, že ich práca je dôležitá?

Po dokončení dostanú deti pracovný list 1b Do školy v Ugande. Prediskutuje s deťmi, čo všetko môžu na liste vidieť (ugandskú školu, ugandské deti a rodičov).

- Porozprávajte sa o tom, v čom sú si obe školy podobné a v čom sú rozdiely.
- Deti zakrúzkujú na liste 1b to, čo je v ich a v ugandskej škole zhodné.
- Deti môžu vymaľovať na liste 1b hry, ktoré sa tiež občas hrajú.
- Deti sledujú spôsob, akým ugandské deti chodia do školy. Vymaľujú tie spôsoby dopravy, ktoré na Slovensku nepoznáme (ťava, somár).

4

Spoločné spievanie - Chalani a baby

Na základe predchádzajúcich aktivít sa rozprávajte o tom, že pokiaľ ide o školu, nezáleží na tom, či si chlapec alebo dievča. Iste, sú medzi vami rozdiely, ale ten najväčší je v tom, že si sám sebou, že si jedinečný. TEBE niečo chutí alebo sa ti niečo páči preto, že ty si TY, a nie preto, že si chlapec alebo dievča. Vysvetlite to na príkladoch. Opýtajte sa každého, čo mu chutí alebo aká sa mu páči farba. Určite budú mnohým chlapcom i dievčatám chutiť palacinky. A napr. modrú farbu budú mať radi rovnako chlapci a dievčatá.

Na začiatku stretnutia ste sa rozprávali o tom, že existujú krajiny, v ktorých dievčatá chodia do školy menej ako chlapci. Povedzte deťom, že UNICEF je organizácia, ktorá sa to snaží zmeniť. Snaží sa teda o to, aby v takej krajine, ako je Uganda, mohli do školy chodiť rovnako všetci chlapci i všetky dievčatá.

Pesnička Chlapci a baby je o tom. (CD 1 a 2)

S pesničkou môžete pracovať napr. takto:

1. Celú pesničku si najprv vypočujte.
2. Zaspievajte iba refrén. Deti začnú spievať refrén s vami.
3. Spievajte jednotlivé slohy a spoločne s deťmi napodobňujte podľa textu piesne pohyby.
 1. *strofa*: môžeme ukázať oči, imitovať stisk rúk, ticho = zapchať si uši, napodobniť pitie čaju zo šálky a džúsu slamkou.
 2. *strofa*: strieľať chce góly = ukázať na chlapcov + kop nohou, dať kôš = ukázať na dievčatá + hod rukami, pravda = vystrieť sa, lož = skrčiť sa, páči sa = pokývanie hlavou, nie je jeho vkus = pokrútenie hlavou.
 3. *strofa*: Samir – ukážeme na chlapcov – jenie mäsa, Eva – ukážeme na dievčatá – natieranie chleba, ryba = žiabre.
 Najprv nech deti napodobňujú vaše pohyby a potom aj spievajú.
4. Deti spievajú pesničku samy.

Chalani a baby

Chalani a baby

hudba: Maria Podhradská
text: Albín Škoviera/Mária Podhradská

Kto má hnedé oči kto pevný stisk rúk Kto má radšej ti cho
a kto radšej hluk Kto rád pi je čaj a kto má rád džús Cha la ni aj ba by pred sa
rov na kí sú On chce strieľať góly ona tancovať
Lož má krátke nohy pravdu chcú poznať Každý z nich je iný
klamstvo neznesú Chalani aj baby predsa rovnakí sú

Ref.:
Žiaľ niekde je to stále tak
nie každý má právo byť žiak
Nik nie je menej ani viac
Človek je predsa v každom z nás

Samir má rád ryby
Eva zasa chlieb
On má blízko rieku,
ona bližšie step
Aj keď majú každý
inú adresu
Chalani aj baby
predsa rovnakí sú

5

Do školy na Slovensku

Tip 1

Pri rôznych hrách môžeme deťom ukázať, že chlapci a dievčatá sú v nich rovnako dobrí. Raz vyhrá chlapec, inokedy dievča. Môžeme hrať napríklad hru na slepú babu alebo nejakú šarádu... (jeden povie slovo, druhý povie ďalšie, ktoré sa začína na poslednú slabiku predchádzajúceho atď. Ak niekto nevie pokračovať a ďalší to vie, ten kto to nevie, vypadáva. Ak nevie pokračovať nikto, hra sa začína novým slovom.

Tip 2

Môžeme poukázať na to, že medzi dievčatami a chlapcami sú aj rozdiely. Poukladajte napríklad rozličné hračky (bábiky, autíčka, puzzle, kocky a pod.) do kruhu v strede miestnosti. Dajte dievčatám červený a chlapcom modrý lístok. Deti potom položia svoj lístok k hračke, s ktorou sa rady hrajú. Detividia, že nie všetci majú rovnaké hračky a že s niektorými sa radšej hrajú dievčatá, s inými chlapci. Vysvetlite im, že to je úplne normálne.

Tip 3

Áké to asi je, keď dieťa nemá takmer žiadnu hračku? Navrhňte deťom, nech si doma skúsia aspoň jeden deň nehrať sa so žiadnou hračkou či hrou (ani elektronickou), nepozerať televíziu a nebyť pri počítači. Opýtajte sa ich na druhý deň, či to dokázali, aké to bolo a s čím sa hrali.

Tip 4

Vymyslíte si také spoločné hry, ku ktorým nepotrebujete žiadne hračky. Skáčte napríklad na jednej nohe, zahrajte sa slepú babu, na schovávačku a pod.

Vytvorenie vlastnej hračky

Rozprávajte sa s deťmi o tom, že ugandské deti majú málo času na to, aby sa hrali. Keď nie sú v škole, pracujú alebo pomáhajú doma. Hračky nemajú skoro žiadne. Ale aj tie najmenšie deti si ich dokážu sami vytvoriť.

- Z hliny sa dajú vyrobiť guľôčky. Guľky je možné aj namaľovať.
- Rozrežte lištu alebo kusky laty. Z narezaných kusov skúste niečo postaviť.
- Obrázok (môžete použiť aj pracovný list 1a a 1b) nepravidelne rozstrihajte na 5-7 častí. Vytvoríte si tak vlastné puzzle.
- Urobte gule z kartónu a vymaľujte rolky toaletného papiera. S takto pripravenými vecami môžete hrať kolký.

Chlapci a dievčatá kreslia

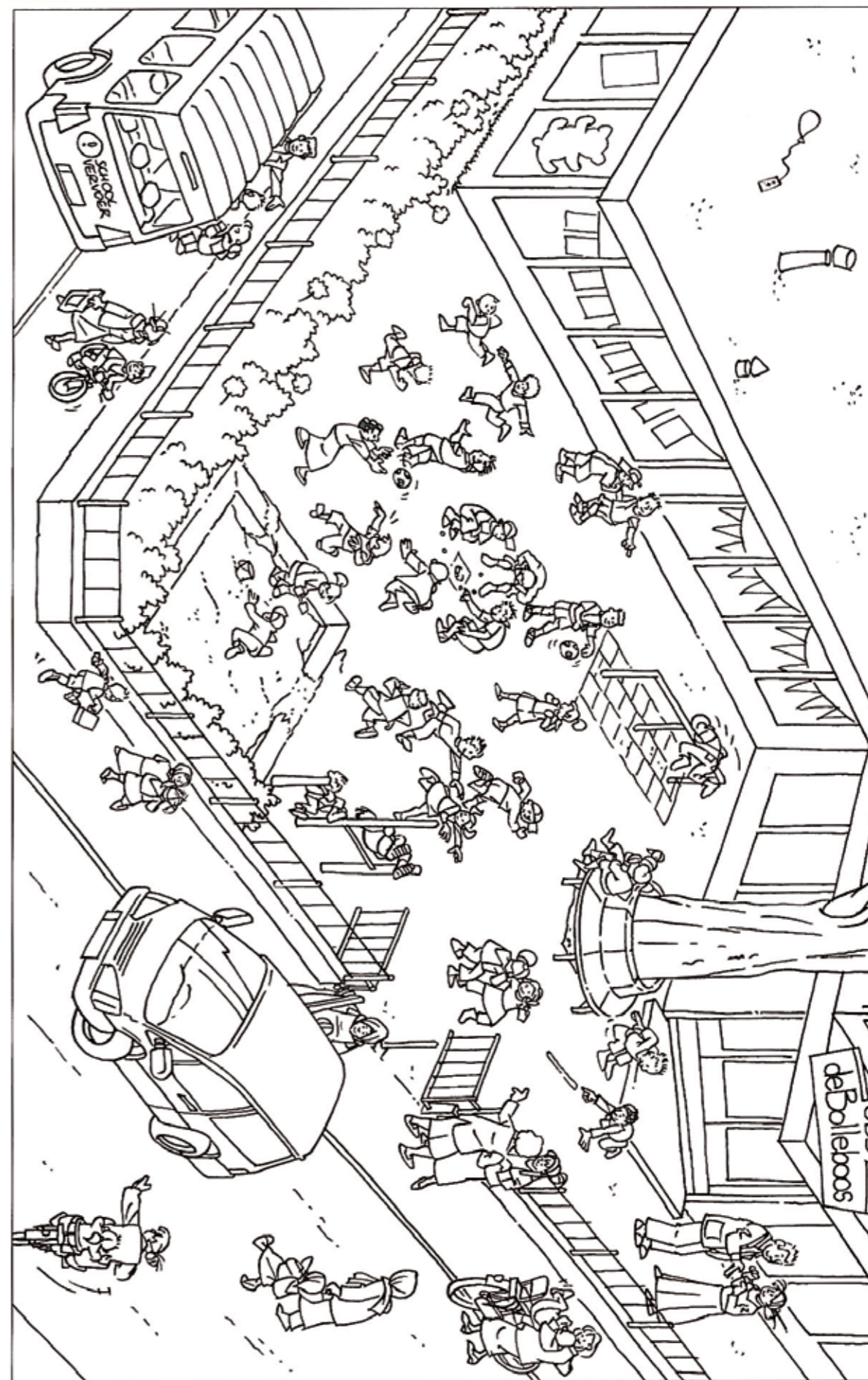
Veźmite veľký hárok napríklad baliaceho papiera. Nechajte deti, aby si každé ľahlo na svoj kus, a obkreslilo ho. Potom deti doplnia a vymaľujú svoju podobu. Musia si pri tom dávať pozor na to, ako skutočne vyzerajú. Musia sa dať podľa vonkajších znakov spoznať. Zaveste kresby na stenu a porovnávajú rozdiely (šaty, účes, ozdoby) a zhody (tenisky, nos, oči, uši) medzi chlapcami a dievčatami.

Dramatizácia a prehranie príbehu

Spoločne s deťmi si môžete príbeh prehrať. Budete ho ešte raz rozprávať s dôrazom na určité aktivity, ktoré Zuzka musela doma vykonávať. Deti ich znázorňujú.

Akcia pre UNICEF

Na vašej škole si môžete zorganizovať napr. „Deň pre Ugandu“. Spolu s deťmi môžete vyrobiť drobné predmety, alebo upiecť koláčiky a tie potom predávať rodičom a priateľom školy. Výťažok z „Dňa pre Ugandu“ môžete odovzdať zástupcom UNICEF Slovensko, pozviete ich pri tejto príležitosti na vašu školu. Zorganizujte na školskom ihrisku súťažné popoludnie, kde sa budú používať iba veci, čo vyrobili deti. Deti si lacno kúpia hraciu kartu, prejdú postupne cez všetky súťažné miesta, ich výsledok v hre sa im zaznačí. Môžu napríklad stavať z roliek vežu, s papierovými guľami a rolkami hrať kolký, hádzať gule zo vzdialenosti 2 metrov do škatule atď. Víťazi dostanú drobnú odmenu.

Príbeh

Nigina žije v malej ugandskej dedine. Ešte nikdy nebola v škole. Ani jej mama nikdy nechodila do školy, a tak nevie čítať. V dedine, v ktorej Nigina žije, dokonca škola ani nie je. Bratia Nigininy chodia do školy v inej dedine, ale tá je vzdialená hodinu rýchlej chôdze. Nigininým rodičom sa zdá, že je to pre dievčatá príliš ďaleko, a tak do školy chodiť nemôže. Nigine to pripadá nespravodlivé. Ved' dievčatá sú také isté deti ako chlapci, myslí si. Raz sa stane, že...

Až raz budem veľká, budem učiteľka!

Nigina, na rozdiel od svojich bratov, nechodí do školy. Je jej to veľmi ľúto, ale chápe to, pretože v dedinke, kde žije, škola nie je. Pre dievča je predsa len nebezpečné chodiť do školy do susednej dediny hodinu tam a hodinu späť.

Mama sa teší, že je Nigina doma. Môže totiž mame pomáhať v domácnosti. Nigina chodí každý deň po vodu a stará sa o svojho mladšieho bračeka a sestričku a pomáha mame šiť oblečenie. Oblečenie predávajú a tak si zarobia nejaké peniaze. Raz príde do dediny jeden muž – a situácia sa celkom mení. Ten muž je z UNICEF a na spoločnom stretnutí rozpráva ľuďom o škole. Našťastie, ocko je doma a ide sa tam pozrieť. Keď sa vráti, Nigina sa hneď pýta: „Bude tu škola?“ „Áno,“ odpovedá ocko. „UNICEF prišiel pomôcť a postaví nám školu.“

Otcovia pomáhajú pri stavbe školy. Škola je drahá a keď zaplatia kamene, peniaze sú preč. A tak budova nemá ani okná, ani dvere. No Nigine to vôbec neprekáža. Je predsa leto a teplo, vraví si, okná a dvere nie sú vôbec potrebné. A potom konečne prišiel ten deň. Spoločne s ostatnými dievčatami z dediny ide do školy. Cestou tam od radosti poskakuje. Dostane od UNICEF tašku, ceruzku, ozajstný zošit. Naučí sa písať svoje meno: Ni - gi - na.

„Páčilo sa ti v škole?“ pýta sa mama. „Veľmi,“ vraví Nigina. „Až raz budem veľká, budem učiteľka!“ Mama sa smeje. Nie je až taká rada ako Nigina, že dcérka chodí do školy. Teraz má Nigina oveľa menej času na to, aby chodila po vodu a starala sa o súrodencov. Aj s oblečením to ide horšie. A tak raz hovorí otcovi: „Niginu potrebujem doma. Aby pomáhala. Musí so školou prestať.“

Otec teda povie Nigine zlú správu: „Musíš prestať chodiť do školy a zasa pracovať doma.“ Nigine sa to vôbec nepáči. Naučila sa už čítať a písať, ale ak sa chce stať učiteľkou, musí sa toho naučiť oveľa viac. No otec povie: „Teraz to nejde! Možno neskôr.“

Nigina zas musí byť celý deň doma. Ráno ide po vodu a potom sa stará o mladšiu sestru a brata. Popoludní pomáha mame pri šití oblečenia. Keď má trochu voľného času, vezme si potajomky učebnice, číta si, píše a počíta.

Jedného dňa príde list. Mama ho položí na poličku. Odkladá ho pre otca, ktorý, keď sa vráti domov, list prečíta. Nigina si však všimla, že je na liste niečo napísané. Stúpila si na špičky, vzala list do rúk a číta:

„Dôležité.“

Hovorí teda mame. „Nechceš si ten list prečítať?“

„Neviem čítať, otec ho prečíta, keď sa vráti,“

odpovie mama.

„V tom liste je napísané niečo veľmi dôležité. A ja čítať viem,“ dobiedza Nigina.

Mama chvíľočku premýšľa. „Súhlasil by s tým ocko, že list prečíta Nigina?“ v duchu sa pýta. „Ale keď je na ňom napísané, že je to dôležité a otec sa vráti až o týždeň...“ Rozhodne sa. „Nigina, prečítaj ten list!“

Nigina ho otvorí a číta: „Upozornenie! Ochorelo niekoľko ľudí. Je podozrenie, že je to spôsobené vodou zo studne. Kým nezistíme príčinu ochorenia, je prísne zakázané vodu zo studne piť! Čakajte na informácie v ďalšom liste.“

Mama sa vyľaká. „To je tam naozaj napísané?“ opýta sa. „Áno,“ prikývne Nigina. „Takže keby sme čakali týždeň, až kým sa ocko vráti, mohli sme všetci ochoreť... ako dobre, že vieš čítať.“

Keď sa otec vrátil, mama mu rozprávala, čo sa stalo. Nakoniec hovorí: „Nigina by mala znova chodiť do školy.“ Otec s tým súhlasí. „Každý by sa mal naučiť dobre čítať a písať. Nevýhoda je len, že vyrobíme menej šiat.“

„Môžem ťa naučiť čítať,“ navrhne Sabrina mame. „To je skvelý nápad,“ pridá sa ocko. „Potom by si mohla robiť aj inú prácu, za ktorú dostaneš viac peňazí,“ hovorí mama.

Na ďalší deň Nigina veselo poskakuje do školy. Popoludní, keď mame pomáha so šitím oblečenia, učí ju čítať a počítať. „Až budem veľká, budem učiteľka,“ hovorí mame. „Ty budeš tá najlepšia učiteľka na svete,“ povie mama a pohladí Niginu po vlasoch.

Práca s pracovným listom 2a

Na *pracovnom liste 2a* vidia deti Nigininu školu. Čo je na nej zvláštne? (Škola ešte nie je dokončená.) Ako je to možné? (Nebolo dost peňazí.)

Deti teraz môžu školu dokončiť a obrázok vymalovať.

Prediskutujte, ktoré veci môžu byť v Nigininej škole dôležité a ktoré nie. Napríklad osvetlenie, okná, dvere. Deti môžu vyzdobiť steny školy tapetami, kvetmi na okne a pod.

Práca s pracovným listom 2b

Pracovný list 2b (Čím sa chceš stať?) predstavuje deťom 8 povolání (lekár, poľnohospodár, murár, auto-mechanik, tkáčka kobercov, doručovateľ balíkov, vodič).

Deti v skupine dostanú dva pracovné listy a rozstri-

hajú ich. Na každé povolanie budú mať dve kartičky, ktoré vymalujú rovnakými farbami. Vytvoria si tak pexeso a môžu si ho zahrať s obmenou, že vždy, keď najdú rovnaký pár, povedia:

- názov povolania,
- aká práca sa v tomto povolaní vykonáva,
- čo musí v takom povolaní človek vedieť,
- kde sa to dá naučiť.

Prerозprávanie príbehu

- V niektorých krajinách nechodia dievčatá do školy. Čo si o tom myslíš?
- Je spravodlivé, že chlapci do školy chodiť môžu? Čo si o tom myslíš?
- Zuzka nechce ísť do školy. Prečo chce ostať doma? (*Chce pozerat' televíziu a hrať sa.*)
- Prečo musí Zuzka splniť toľko maminých úloh? (*Mama chce, aby Zuzka pochopila dievčatá, ktoré nemôžu chodiť do školy.*)
- Zuzkina mama vie, čo robia dievčatá, ktoré nemôžu chodiť do školy. Vieš to aj ty? (*Pracujú alebo pomáhajú v domácnosti.*)
- Zuzku spočiatku domáca práca baví. Prečo sa jej neskôr prestáva páčiť? (*Práca je ťažká a je z nej veľmi unavená.*)
- Môžeš na Slovensku ostať len tak doma a nejsť do školy? (*Nie, ale v príbehu sa to raz stalo.*)
- Existujú ľudia, ktorí sa usilujú o to, aby deti všade na svete mohli chodiť do školy. Myslíš si, že ich práca je dôležitá?

Niginina škola

skupina 1 / 2, Pracovný list 2a

Dramatizácia

Najprv si každé dieťa vytiahne jednu kartičku s povolaním z pexesa tak, že to ostatné deti nevidia, a vždy po predvedení remesla povolanie hádajú. Potom je možné prejsť na známu hru remeselníci. Pri každom „remesle“ si deti povedia, čo všetko musia vedieť, aby ho mohli vykonávať. Nakoniec môže každý predviesť to, čím by chcel byť.

Stavanie

Deti môžu zo „stavebného“ materiálu stavať Nigininu školu. Môžu školu vybaviť školskými potrebami, zariadiť ju vankúšmi na sedenie, oblečením a pod. Potom sa vo svojej vlastnej stavbe hrajú na školu.

Tkane látky

Deti si môžu utkať kúsok látky. Cez poličku alebo pevný kus kartónu napnite vlákna vlny alebo nie príliš hrubý špagát. Deti preplietajú vlnu alebo špagátiky cez seba. Vysvetlite im, že je to príjemná práca, ale žiada si veľa trpezlivosti. Ak majú vyrobiť veľký kus látky, dlho to trvá. Opýtajte sa, ako dlho by ich to bavilo.

Spoločné spievanie

Zaspievajte si na záver s deťmi spoločnú pesničku **Chalani a baby** (CD 1. a 2. nahrávka, hudba a text str. 5, téma 1).

Akcia pre UNICEF

Vyskúšajte si na vašej škole, resp. vo vašej triede jeden deň bez školských pomôcok. Z triedy vyneste lavice a stoly. Vaše školské pomôcky budú iba pero, papier, tabuľa a krieda. S deťmi potom rozoberte, ako sa cítili počas takého dňa, čo sa naučili. Zapamätali si viac alebo menej ako počas klasického dňa? Ako sa im sedelo? Na veľký stôl vyložte čo najviac školských potrieb a pomôcok, ktoré deti považujú za dôležité. Pridajte k nim kartičku s výrokmi detí, ktoré sa týkajú školských pomôcok. Keďže v Ugande a iných štátoch je veľký nedostatok pomôcok, deti môžu pomôcť drobným príspevkom.

Tip 1

Môžete si s deťmi zahrať spoločne (podľa hry Idem do Afriky a vezmem si so sebou...) hru: Sedím v škole a učím sa... (nasledujúci hráč vždy zopakuje to, čo povedal hráč predchádzajúci, a pridá k tomu ďalšiu položku. Obmenou môže byť hra Sedím v škole a potrebujem tam... (ceruzky, papier, lepidlo atď.).

Tip 2

Pustíme podklad jednej piesne alebo si vyberieme nejakú veselú detskú pesničku. Deti sedia v kruhu. Na základe nami zadanej úlohy si budú vymieňať miesta (obdoba hry Ovocie). Úlohy dávame tak, aby sa týkali raz malej skupiny detí, raz skupiny veľkej. Potom sa s nimi rozprávame o tom, v čom sú rovnakí a v čom sú iní.

Tip 3

Povedzte deťom, nech sa opýtajú rodičov, čo je dôležité na ich práci. Nech sa opýtajú aj to, čo sa musia naučiť, ak chcú robiť také zamestnanie, a kde sa to naučiť dá.

Čím sa chceš stať?

skupina 1 / 2, Pracovný list 2b

Miléniové rozvojové ciele (Millennium Development Goals - MDG) vychádzajú z tzv. Miléniovej deklarácie, ktorá bola podpísaná v septembri roku 2000 na Miléniovom summite. Deklaráciu si gnovali členské štáty OSN a spoločne sa až 189 krajín, vrátane 147 hláv štátov - aj vrátane Slovenskej republiky - zaviazalo venovať pozornosť udržateľnému rozvoju a odstraňovaniu chudoby a podporovať dosiahnutie MDG (<http://www.un.org/docu-ments/>).

MDG si kladú za záväzok zníženie chudoby na svete do roku 2015 a signatárske krajiny - ako hovorí samotná Deklarácia - sa odhodlali "vytvoriť prostredie, rovnako na národnej i medzinárodnej úrovni, ktoré napomáha k rozvoju a odstráneniu chudoby." Samotné prijatie Miléniovej deklarácie je výsledkom boja proti chudobe a nadväzuje na predchádzajúce rezolúcie a dohody OSN.

MDG sú všeobecne akceptovaným rámcom pre meranie pokroku vo svete a pozornosť sveta upriamujú na dosiahnutie významného zlepšenia kvality života ľudí. Určujú kritériá pre rozvojové, ako aj pre bohaté krajiny a medzinárodné organizácie, ktoré podporujú rozvojové programy.

1. Odstrániť extrémnu chudobu a hlad
 2. Dosiagnuť, aby všetci získali základné vzdelanie
 3. Presadzovať rovnosť pohlaví a podporiť ženy
 4. Znížiť úmrtnosť detí
 5. Zlepšiť starostlivosť o ženu v tehotenstve a počas pôrodu
 6. Bojovať proti HIV/AIDS, malárii a ďalším chorobám
 7. Zabezpečiť udržateľnosť životného prostredia
 8. Vytvárať globálne partnerstvá pre rozvoj
- Viac o miléniových rozvojových cieľoch sa dozviete aj na stránke www.dvetyvarejednehosveta.sk.

Na tlačovej konferencii dňa 21. augusta 2008 predstavil Unicef európsky projekt „Globálna ekonomika, globálna solidarita – napĺňanie Miléniových rozvojových cieľov“.

Cieľom projektu je jednak zmapovať povedomie o rozvojovej pomoci, jednak prispieť k tomu, aby si ľudia na Slovensku uvedomili, že rozvojový svet sa týka každého z nás.

Súčasťou projektu je aj **monitoring povedomia o rozvojovej pomoci** na Slovensku a **informačná mediálna kampaň**, ktorá odštartovala v polovici augusta. Projekt počíta aj so **vzdelávacou kampaňou** na základných, stredných, dokonca aj materských školách. Cieľom je vyzvať ľudí k dobrovoľníctvu, osobnej angažovanosti či finančnej podpore programov v rozvojových krajinách.

Blížšie informácie k prieskumu verejnej mienky o rozvojovej pomoci a k samotnému projektu nájdete na stránke www.dvetyvarejednehosveta.sk.

Cieľ

- Ujasniť fakt, že na Slovensku môže každé dieťa chodiť do školy, že to je normálne.
- Uvedomiť si, že v niektorých krajinách, napr. v Sudáne, Afganistane, deti (najmä dievčatá) do školy chodiť nemôžu.
- Priviesť deti k tomu, že sú schopné porovnávať svoju situáciu so situáciou detí v týchto krajinách.
- Uvedomiť si, že v Sudáne alebo Afganistane môžu vďaka UNICEF viaceré deti chodiť do školy.

Pomôcky

- Glóbus alebo mapa sveta
- Príbeh zo str. 2
- Pracovný list 1a a 1b
- CD (nahrávka 3/4) - pieseň Deň čo deň som múdrejší
- „Stavebný“ materiál - krabice, kocky a pod.
- Pomôcky na maľovanie - veľký hárok papiera, farbičky

Aktivity

- Úvod, str. 1
- Rozprávanie príbehu a diskusia o ňom, str. 2
- Spoločné spievanie, pieseň, str. 4
- Práca s pracovnými listami 1a a 1b, str. 5
- Špeciálne aktivity

Práva dieťaťa

- Právo na vzdelanie
- Právo na ochranu pred zneužívaním na prácu
- Právo na bezpečný a zdravý život

Úvod

Vezmite glóbus alebo mapu sveta a ukážte na nej Afganistan. Rozprávajte sa o tom, že na Slovensku všetky deti môžu chodiť do školy. Nie vo všetkých krajinách je to tak. V Sudáne alebo

Afganistane sú deti, ktoré do školy nechodia vôbec alebo zriedka. Dnes sa budeme rozprávať o tom, ako to je v Afganistane. Chodí tam do školy oveľa viac chlapcov ako dievčat. Prečo je to tak?

Vedomosti - dievčatá a škola v Afganistane

Je veľa dôvodov, prečo nedovolia rodičia dievčatám v Afganistane chodiť do školy:

- Školy sú často ďaleko. Chlapcom dovoľia ísť tak ďaleko, ale pre dievčatá je to nebezpečné.
- Mnohé rodiny sú chudobné, nemajú peniaze na to, aby do školy chodili všetky deti. Veľa dievčat sa vydáva vo veľmi mladom veku a potom sa starajú o dom a svoje deti. A tak niektorí rodičia považujú za zbytočné platiť školu dcéram.
- Na mnohých školách chýbajú oddelené záchody pre dievčatá a chlapcov. Rodičom to prekáža, a tak dievčatá nechávajú doma.
- V Afganistane nemôžu dospievajúce dievčatá učiť neznámi muži. Učiteľiek je tu však veľmi málo. Aj preto ostávajú dievčatá doma.

Príbeh

Učenie je nielen užitočné, ale môže byť aj príjemné. To je najmä vtedy, keď je vyučovanie aj trochu veselé. V Afganistane sa ešte nájdu učitelia, ktorí nevedia učiť tak, aby to bolo zábavné. No nudné hodiny nikoho nezaujímajú. UNICEF na to myslí. A preto svojich učiteľov pripravuje tak, aby vedeli vyučovanie spríjemniť, ale pritom sa deti veľa naučili. O tom je nasledujúci príbeh...

Dievčenská škola

Soma je jedno z mnohých afganských dievčat, ktoré nechodia do školy. V ich dedine škola nie je. Vo vedľajšej dedine školu síce majú, ale cesta tam trvá hodinu aj pol. Somini bratia tam chodia, ale pre ňu je to jednak ďaleko a jednak to ani nie je bezpečné. Soma by sa rada učila, pretože sa chce stať učiteľkou. A tak sa bratov často pýta: „Čo ste sa dnes učili?“ Najstarší brat Malik odpovedá:

„Učili sme sa počítat: $1 \times 2 = 2$; $2 \times 2 = 4$; $3 \times 2 = 6$. To je násobilka dvoch.“ Soma sa to zdá ťažké, takémuto počítaniu nerozumie.

„A čo ste sa ešte učili?“ pýta sa ďalej Soma.

„Písali sme diktát. Učiteľ nám hovoril vety a my sme ich mali správne napísať.“

„Hmm, to je dosť nudné,“ povie Soma. „Škola už je raz taká,“ odpovie brat. „Pán učiteľ je prísny.“ Potom ešte Malik hovoril o tom, že dostali s kamarátom navyše úlohu za trest, pretože sa spolu počas vyučovania chvíľočku potichu o niečom rozprávali.

Deti môžu iba ticho počúvať a dívať sa na tabuľu. Jeden chlapec dostal trstenicou po prstoch, pretože odpisoval, iný zas dostal zaucho, pretože prišiel neskoro. Soma sa niekedy, vďaka takýmto príbehom, zdalo, že škola nie je nič príjemné. A v duchu si hovorila, že do školy chodiť nie je bohviečo. „Som rada, že som dievča,“ povedala. „A ja som rád, že NIE SOM dievča,“ povedal Malik. Nie že by sa mu v škole všetko páčilo, ale predsa je len veľmi rád, že sa môže učiť.

Jedno doobedie prišli do dediny ľudia z UNICEF. Rozprávali o tom, že je dôležité, aby všetky deti chodili do školy. Povedali, že kto sa učí, môže získať dobré zamestnanie. A Soma sníva o tom, že raz bude učiteľka. „Ja chcem chodiť do školy,“ povie a v tej chvíli zabudne na všetky príbehy, ktoré rozprával Malik. Otec obom oznamuje: „Budeme mať v dedine triedu špeciálne pre dievčatá.

V starom dome, ktorý je už dlho prázdny. UNICEF donesie knihy, zošity, ceruzky a iné potrebné pomôcky. A príde aj pani učiteľka. Soma sa to zdá byť fantastické. Konečne bude môcť chodiť do školy ako jej bratia. Škoda, že je to ešte tak ďaleko – až po prázdninách.

Konečne. Somini bratia idú do svojej „starej“ školy a Soma do novej školy v dedine. „Uži si to... do toho...“ povzbudzuje Malik Somu a položí jej ruku na plece. Soma cíti žalúdočnú nervozitu a v hlave jej víri mnoho otázok: „Aké to bude? Bude pani učiteľka veľmi prísna? Bude to len nudné počúvanie? Nepotrestá ju učiteľka za to, že nebude vedieť správnu odpoveď? Nebude to veľmi ťažké?“ Váhavo ide ďalej, ale pred školou sa rozbehne. Je si istá, že to bude super.

Do školy prichádza 30 dievčat. Pred vchodom stojí pani učiteľka. „Dobrý deň,“ povie každému. „Som Daniela a budem vaša učiteľka.“ Díva sa priateľsky a jej oči sa smejú. Soma sa nezdá byť prísna. Vyzuje si topánky a vojde do triedy. Na zemi tu ležia farebné vaničky.

„Som veľmi rada, že ste prišli,“ hovorí pani učiteľka. „Už sa veľmi teším. Aj vy?“

Potom rozpráva o tom, že už učí síce dlho, ale až UNICEF jej ukázal, že sa dá učiť zaujímavejšie. „Teraz len dúfam, že sa to bude páčiť aj vám,“ hovorí presvedčivo.

Soma sa neodváža povedať ani slovo. Nechce dostať trest, ako o tom hovoril jej brat Malik. Zdá sa však, že pani učiteľka Daniela si o tom myslí niečo úplne iné.

„Hádám ste cestou sem nestratili jazyk,“ dodáva im odvalu. „Kto sa chce niečo naučiť?“ pýta sa. Niekoľko dievčat dvihne ruky. Aj Soma.

„A čo si myslíte, že sa tu naučíte?“ pýta sa pani Daniela ďalej. Jedno z dievčat povie čítať, iné počítať.

Soma, ani nevie ako, prihlási sa a povie: „Ja už trochu počítat viem.“ Sama sa zľakne, čo si to dovolila. Takto v triede rozprávať. Zdá sa však, že to pani učiteľke vôbec neprekáža.

„Výborne,“ povie pani Daniela. „Čo už vieš počítať?“

„ $1 \times 2 = 2$; $2 \times 2 = 4$; $3 \times 2 = 6$,“ počíta Soma.

„Veľmi dobre,“ povie Daniela. „Rada by som však učila počítať trochu inak. Má tvoj otec dobytok?“

Soma prikývne: „Dve ovce.“ Učiteľka píše na tabuľu dve čiarky. „Za každú ovcu jedna čiarka,“ hovorí. „Kto z vašich oteckov má ešte ovce?“ pýta sa Daniela. Niekoľko dievčat sa prihlási a na tabuľu pribúdajú čiarky. Potom všetci počítajú, koľko oviec majú spolu oteckovia dievčat v triede. „Keby každý otecko predal jednu ovcu, koľko ich ešte spolu zostane?“ pýta sa pani učiteľka. Soma s ostatnými dievčatami nahlas počíta. „Aké je to počítanie zábavné,“ hovorí si.

Po počítaní sa učia dievčatá napísať začiatkové písmeno svojho mena. Potom sa hodina končí. „Takže... zajtra zasa?“ pýta sa pani Daniela. „Áno, zajtra!“ zvyškli všetky dievčatá.

Soma už je dávno doma, keď prichádzajú zo školy Malik s bratmi. Malik vzdychá: „To bola zasa nuda! A ako to vyzeralo u teba, sestrička?“

„Bolo to úžasné,“ hovorí Soma. „Naučili sme sa počítať s ovečkami, napísať začiatkové písmeno svojho mena a mohli sme v triede rozprávať. Dokonca sme rozprávať museli.“

Soma s rozprávaním nevie prestať, tak veľmi sa jej prvý deň v škole páčil. Malik trochu sestru závidí, že má také zaujímavé hodiny, ale nechce to dať najavo. A tak trochu frajersky hovorí: „No... jednoducho máte vyučovanie pre dievčatá.“ Soma sa nevzdáva a hovorí: „Ak je toto vyučovanie pre dievčatá, tak som naozaj rada, že SOM dievča.“

Prerobovanie príbehu

- Kto chodí zo Sominej rodiny na začiatku príbehu do školy? (*Jej bratia.*)
- Prečo Soma spočiatku do školy nechodí? (*Škola je príliš ďaleko.*)
- Aký názor má Somin brat Malik na školu? (*Myslí si, že je tam nuda, učiteľ je prísny. Napriek tomu sa chce veľa naučiť.*)
- Čo sa stalo, že Soma predsa len začne do školy chodiť? (*UNICEF poskytol pomoc a vytvoril v dedine triedu pre dievčatá.*)
- Aký je rozdiel medzi Malikovým učiteľom a Sominou učiteľkou Danielou? (*Pani Daniela je menej prísna a učí iným spôsobom. Snaží sa o to, aby deti spolupracovali a mali zo školy radosť.*)
- Malik hovorí o Sominej škole, že je to „vyučovanie pre dievčatá“. Má pravdu? (*Nie, len Soma trochu závidí.*)

Vedomosti - chlapci a dievčatá

- Chlapci a dievčatá sú rovnako šikovní. No po puberte majú chlapci silnejšie svaly ako dievčatá.
- Chlapci a dievčatá sú rovnako múdri. Aký je kto múdry, sa dá poznať napríklad z toho, koľko si je kto schopný zapamätať.
- Aby ste sa stali múdrymi a ostali múdri, musíte veľa spať. V spánku sa mozog nabíja ako batéria. Ak dosť spíme, pamätáme si veci lepšie. Počas spánku teda vlastne môžeme múdriť.

Spoločné spievanie - Chalani a baby

Pesnička je o tom, aké dôležité je učiť sa. Prečo vlastne chodiť do školy? Preto, aby sme sa naučili nielen čítať, písať a počítat', ale oveľa viac.

Učenie je dôležité. Ak vieš čítať a písať, môžeš si overiť, či to, čo hovoria iní, je pravda. Môžeš si vyhľadať ďalšie informácie a porovnávať.

Vďaka vedomostiam môžeš získať dobrú prácu. V obchode si môžeš zrátať, či neplatíš viac, než máš. Učením sa ti cibří rozmýšľanie. Si bystrejší. Keď iným rozprávaš, čo si sa naučil, aj oni sú múdrejší.

Pesničku sa môžete učiť postupne takto:

1. Najprv si pesničku vypočujte.
2. Napíšte si na tabuľu refrén a spoločne si ho zaspievajte.
3. Napíšte si na tabuľu jednotlivé strofy a spoločne si ich zaspievajte.
4. Keď už poznáte melódiu, rozdeľte sa tak, že 1. a 3. strofu budú spievať dievčatá a 2. a 4. strofu chlapci. Refrén zaspievajte spoločne.
5. Keď vám to už pôjde dobre, nahrajte sa na CD. Ak môžete, pustite vaše CD rodičom.

Deň čo deň som múdrejší

C G C G C G C

Ško la to je skve lý ná pad Vďa ka nej už ve ľa viem

C G C G C G

Čí tam, pí šem, prí klad rá tam Chá pem, že sa to či Zem Keď si ná jdem za mest na nie

C G C G C

Ne mu sím sa vô bec báť Ni kto ma už ne o kla me Viem si všet ko spo či tať

F REF. C F C Am

Deň čo deň som mú drej ší Svet je pri tom ve sel ší Vďa ka mo jej mi lej ško le

G F G C

ne zo sta nem sám A vži vo te do bro a zlo ľah ko ro zoz nám

hudba: ľudová/Mária Podhradská
text: Albín Škoviera/Mária Podhradská

Škola to je skvelý nápad
Vďaka nej už veľa viem
Čítam, píšem, príklad rátam
Chápem, že sa točí Zem

Keď si nájdem zamestnanie
Nemusím sa vôbec báť
Nikto ma už neoklame
Viem si všetko spočítať

Ref.:
Deň čo deň som múdrejší
Svet je pritom veselší
Vďaka mojej milej škole
nezostanem sám
A v živote dobro a zlo
ľahko rozoznám

Moja milovaná mama
Tá mi môže závidieť
Tisíc vecí pýta sa ma
Na sto viem už odpoved'

Či raz budem orať pole
A či budem učiteľ
Isté je, že vďaka škole
Môžem snívať pekný sen

Vedomosti - čo robí UNICEF

Čo robí UNICEF pre dievčatá, ako je Soma?

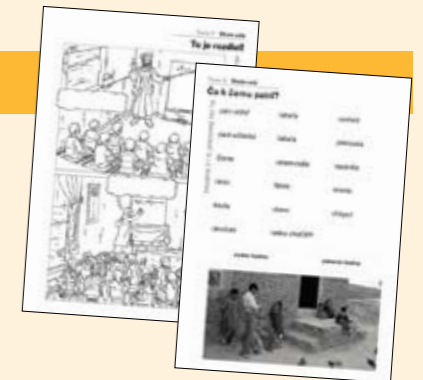
- Pomáha stavať školy a vytvárať také prostredie, aby sa mohli učiť aj dievčatá.
- Zabezpečuje školské potreby: zošity, ceruzky, školské tabule, kriedy atď.
- Zabezpečuje školské učebnice v tom jazyku, v ktorom rozprávajú deti doma.
- Pomáha vzdelávať učiteľky a učiteľov. UNICEF považuje za veľmi dôležité, aby deti na vyučovaní nielen ticho sedeli a počúvali, ale aby spolupracovali a hodiny boli radostné. Zo zábavnej hodiny si zapamätáme viac ako z hodiny nudnej.

Práca s pracovnými listami 1a a 1b

Na pracovnom liste 1a je v hornej polovici trieda, do ktorej chodí Malik, v dolnej trieda, kam chodí Soma. Vystrihnite si každú triedu osobitne. Potom vezmite pracovný list 1b, na ktorom sú rôzne slová. Jednotlivé slová vystrihnite a nalepte k tej

triede, kam si myslíte, že patria. Nakoniec obidva obrázky vymaľujte.

To je rozdiel!

Tip 1

Nechajte deti zahrať v malých skupinkách vyučovaciu hodinu najprv v Malikovej, potom v Sominej škole.

Tip 2

Na hodine matematiky skúste „počítanie s ovečkami“. Deti si k tomu môžu nakresliť a vymalovať ovce, ktoré na počítanie použijú.

Tip 3

Vyzvite deti, aby povedali čo najviac argumentov podporujúcich tvrdenie, že je dôležité, aby všetci, chlapci aj dievčatá, chodili do školy. Napíšte všetky na tabuľu.

6

Tip 4

Prediskutujte s deťmi, či vo vašej škole platia rovnaké pravidlá pre chlapcov a dievčatá. Ak sú rozdiely, nechajte deti, nech sa k nim vyjadria a povedia na ne svoj názor.

Akcia pre UNICEF

Vytvorte spoločne s deťmi nástenku venovanú aktivitám UNICEF a zaveste ju v škole pred triednymi stretnutiami rodičovského združenia na viditeľné miesto. Požiadajte UNICEF Slovensko, aby Vám zabezpečil koordinátora projektu „Škola priateľská k deťom“. Deti zažijú 90 minút s dobrovoľníkom UNICEF, počas ktorých sa interaktívnou formou dozvedia viac o právach dieťaťa, UNICEF, miléniových rozvojových cieľoch. Podporte deti, aby o tejto hodine porozprávali doma svojim rodičom. Na ďalšej hodine s deťmi rozoberte, ako sa im hodina s dobrovoľníkom páčila a ako reagovali rodičia.

Špeciálne aktivity

Vytvorenie nástenky

Spoločne s deťmi vytvorte nástenku o rozdieloch v škole na Slovensku a v Afganistane. Rozdeľte veľký hárok papiera na dve časti. Na jednu časť hore napíšte Afganistan, na druhú Slovensko. Deti postupne vymenúvajú, čo patrí k vzdelaniu na Slovensku, čo v Afganistane. Zapisujte to do zodpovedajúcich stĺpcov. Na spodnej strane nástenky napíšeme, čo by bolo potrebné kvôli deťom v Afganistane v ich škole zmeniť.

Maľovaný akronym – plagát

Vysvetlite deťom, že akronym je slovo, ktorého každé písmeno tvorí začiatok nejakého iného slova. Na veľký kus papiera napíšte zvisle pod seba AFGANISTAN. Potom požiadajte deti, aby ku každému písmenu dokreslili obrázok školskej pomôcky, ktorá sa na uvedené písmeno začína. Napr.

A	aktovka
F	farbičky
G	guma
A	atrament

atď.

Potom plagát vyveste v triede na viditeľné miesto.

Rytmicko-pohybová hra

Na riekanku: Škola volá, Malik, Soma vedia násobilku dvoma vytvorte s deťmi pohybovú hru, ktorú sa s nimi zahráte. Napr. **Ško** - položiť pravú ruku na ľavé rameno, **la** - ľavú ruku na pravé rameno, **vo** - pravú ruku na ľavé koleno, **lá** - ľavú ruku na pravé koleno, obdobne sa zopakuje pri Malik, Soma, **ve** - vzpaženie rúk, **dia** - pripaženie, **ná** - **so** - **bil** - **ku** - 4x so skríženými rukami poklepanie po hrudníku, **dvo** - **ma** - 2x vystreté dlane predpažiť do priestoru.

Čo k čomu patrí?

skupina 3 / 4, pracovný list 1b

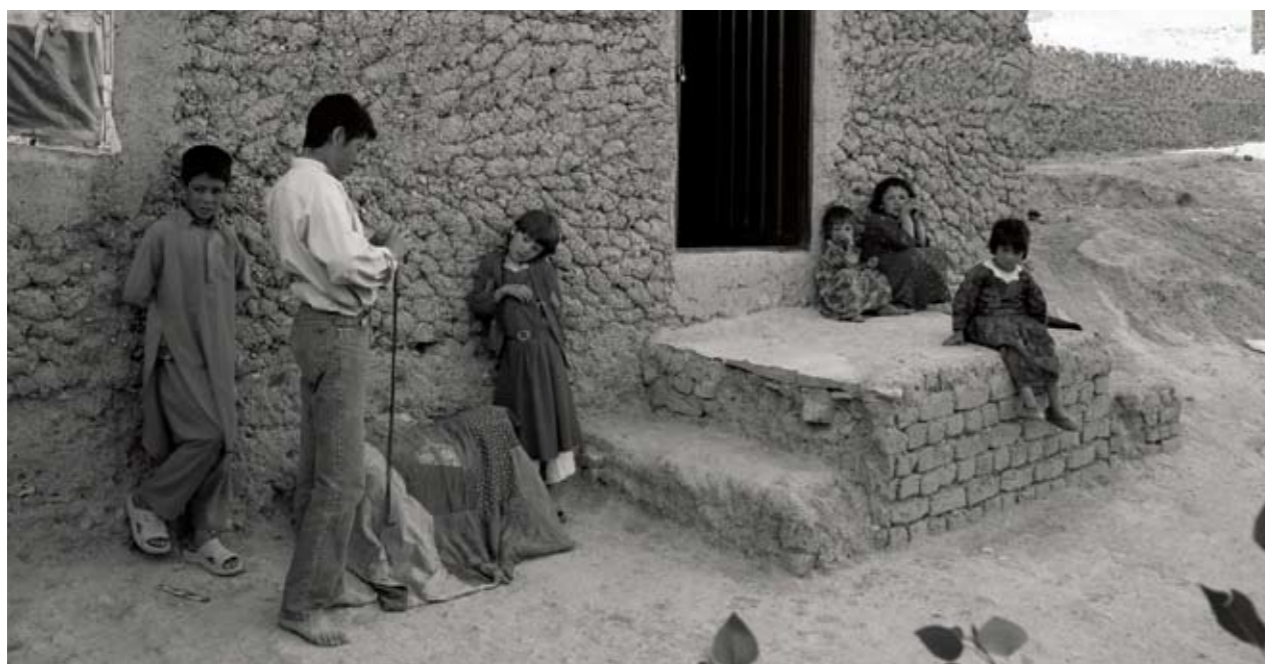
<i>pán učiteľ</i>	<i>tabuľa</i>	<i>vankúš</i>
<i>pani učiteľka</i>	<i>tabuľa</i>	<i>prikrývka</i>
<i>Soma</i>	<i>ukazovadlo</i>	<i>topánka</i>
<i>okno</i>	<i>Malik</i>	<i>krieda</i>
<i>krieda</i>	<i>dvere</i>	<i>chlapci</i>
<i>dievčatá</i>	<i>taška UNICEF</i>	

nudná hodina

zábavná hodina

Cieľ

- Prijat' fakt, že deti, ktoré chodia do školy, majú lepšiu budúcnosť.
- Vnímať potreby vzdelania nielen pre chlapcov, ale aj pre dievčatá.
- Pochopiť, že UNICEF pomáha tam, kde deti jeho pomoc potrebujú najviac.
- Oboznámiť sa s pojmom „School in a box“ (škola v krabici) i s oblasťami, kde túto formu pomoci UNICEF realizuje.

Pomôcky

- Glóbus alebo mapa sveta
- Príbeh zo str. 2
- Pracovný list 2a a 2b
- CD (skupina 3/4) - pieseň Deň čo deň som múdrejší
- „Stavebný“ materiál na „školu v krabici“
- Pomôcky na písanie a kreslenie

Aktivity

- Úvod, str. 1 (cca 5 minút)
- Rozprávanie príbehu a diskusia o ňom, str. 2 (cca 15 minút)
- Spoločné spievanie, pieseň, str. 3 (10 minút)
- Práca s pracovnými listami 2a a 2b, str. 3 (cca 15 minút)
- Špeciálne aktivity, str. 4

Práva dieťaťa

- Právo na vzdelanie
- Právo na ochranu pred zneužívaním na prácu
- Právo na bezpečný a zdravý život

Úvod

Spoločne na glóbose alebo mape sveta vyhľadajte krajinu, o ktorej sme sa v rámci predchádzajúcej témy rozprávali – Afganistan. Aj dnes sa budeme rozprávať o tejto krajine. Skúste povedať, čo už o nej viete.

O Afganistane

Afganistan je divočina s mnohými horami. Nie všade sa dá bývať a žiť. V hornatých oblastiach je iba málo dedín. Aj tie sú však malé a nie sú v nich ani školy a často ani lekári. Striedajú sa tu len dve ročné obdobia – leto a zima. Jeseň a jar sú v Afganistane len výnimočne.

Leto a zima prechádzajú veľmi rýchlo. V horách sú letá slnečné a teplé, zimy drsné a studené. Priemerná nočná teplota je -7 °C, ale niekedy tu býva mráz až -20 °C. Na juhu Afganistanu je púšť. Z nej prichádza veľa púštnych búrok. Na púšti býva v lete až 50 °C.

Mnohí obyvatelia žijú len z toho, čo sa v krajine vypestuje a vyrobí. Deti musia často pracovať na poli alebo pomáhať doma. Je tu veľmi rozšírené tkanie kobercov. Túto prácu robia bežne aj deti. V horských dedinách bývajú nomádi Kuchovia. V lete sa spolu so svojím dobytkom – ovcami a ťavami – sťahujú do hôr. V zime bývajú v nižšie položených dedinách.

Príbeh

UNICEF prichádza so „Školou v krabici“ – „School in a box“ – tam, kde sú školské pomôcky najviac potrebné. V jednom boxe je školský materiál pre 80 detí. Nasledujúci príbeh je práve o takejto „School in a box“.

School in a box

Veľké prázdniny sa skončili a Hafina môže ísť prvýkrát do školy. Je zvedavá i napätá, pretože sa chce naučiť čítať aj písať. A, samozrejme, aj počítať. Hafina žije v afganských horách. V lete sa spoločne s rodičmi sťahuje vysoko do hôr, pretože je tam dostatok zelenej trávy pre ovce. Na zimu sa spolu vracajú do dediny, ktorá je v horách oveľa nižšie. Nedávno tu otvorili školu.

Hafina vchádza do školskej budovy. Tam už čaká na deti pani učiteľka Shugoofa. Hafina sa sama seba v duchu pýta: Čo sa asi budeme učiť? Písať svoje meno? Budeme aj počítať? V triede na podlahe ležia vankúše. Deti si na ne posadajú. Hafina sa obzerá okolo seba. V triede skoro nič nie je. Nevidí žiadne zošity, knihy ani ceruzky.

Pani učiteľka Shugoofa tleskne rukami. „Som rada, že ste všetci prišli,“ hovorí. „Je tu však jeden problém. UNICEF nám mal priviezt školské pomôcky. Všetko tu malo byť už včera, ale zatiaľ neprišlo nič. Dnes sa teda ešte nemôžeme učiť.“ Hafine je to naozaj ľúto. Tak sa tešila. Pani učiteľka Shugoofa je bezradná, nevie, čo by s deťmi mala robiť, a tak povie: „Pôjdete spať domov.“

Vtom však vojde do triedy pán učiteľ Rahim. Je zadýchaný a v tvári celý červený, pretože utekal. „UŽ SÚ TU!“ volá a pri tom ťažko odfukuje. „Školské pomôcky už prišli!“ Pani učiteľka podíde k oknu. Z okna však na cestu nevidno. „Podťe, ideme sa pozrieť,“ povie deťom.

Deti vybehnú z triedy. Spolu s pani učiteľkou prechádzajú dedinou. Je to horská dedina, a tak sa sem dá dostať len jedinou cestou. Hafina už vidí v diaľke nad cestou zvrátený piesok. Niektorí prichádzajú. Zrazu zbadá ľudí s oslami. Na osloch sú priviazané balíky. Teda je to naozaj pravda. Prichádzajú školské pomôcky.

Hafina a ostatné deti utekajú rýchlo k prichádzajúcim mužom. Tlieskajú a kričia. Muži sú po dlhej ceste unavení, ale usmievajú sa. Tešia sa z toho, že ich tak milo a veselo vítajú. Deti sprevádzajú mužov s oslami až na malé dedinské námestíčko.

Niekoľko oslov zamieri priamo k škole. Učiteľka a učiteľky vychádzajú von. Pomáhajú nosiť do školy balíky. Aj deti pomáhajú. Prinášajú vodu a napájajú oslov. Keď je všetok náklad zložený v škole, pani učiteľka Shugoofa opäť tleskne dlaniami. „Tak podťe,“ povie. „Ideme dovnútra.“

Hafina spolu s ostatnými deťmi sedí zasa v triede. Pani učiteľka Shugoofa stojí pred deťmi. Na zemi leží veľký balík. „Kto mi ho pomôže rozbaľiť?“ opýta sa. Všetky deti vyskočili... „Nie všetci naraz,“ povie. „Ale môžete sa postaviť dookola.“ Deti sa postavili okolo balíka. Pani učiteľka Shugoofa rozreže nožom pásku, ktorou je balík oblepený. Objaví sa veľká kovová debna. Štyri deti pomáhajú debnu vytrahať z kartónovej krabice. Debna sa krásne leskne. Pani učiteľka Shugoofa dáva kartón slávnostne nabok. „Ten ešte iste na niečo použijeme,“ povie. Kľáči pred debnou a pomaly ju otvára. „Óóó...“ ochkajú deti. Kovový box je plný úplne nových učebných pomôcok. Hafina vidí kriedy a ceruzky, nožničky i pravítka, zošity, gumičky. Na vnútornej strane poklopu je veľká čierna školská tabuľa. Je to úžasné. V boxe je aj plno tašiek.

„Bežte si zasa sadnúť,“ hovorí pani učiteľka. Berie do ruky tašku a drží ju nad hlavou. Je na nej čosi napísané. „Toto je prvé slovo, ktoré sa naučíme čítať,“ povie a ukáže naň. „UNICEF. To od nich sme tento balík dostali. Tak to slovo všetci zopakujme.“

„U-NI-CEF,“ opakujú deti.

Pani učiteľka Shugoofa dáva do tašky ceruzku a gumu, zošit a pravítka. Slávnostne podáva tašku jednému z dievčat, ktoré sedí vpredu. „Nech sa páči. Týmto sa stávaš žiačkou. Blahoželám.“

Napíňa druhú tašku a dáva ju ďalšiemu dieťaťu. Takto postupne rozdelí všetky tašky. Trvá to dlho, ale v triede je ticho, že by bolo možné počuť letieť muchu. Každý trpezlivo čaká na tašku so školskými pomôckami.

Počas rozdávania tašiek vyložili muži všetok náklad, čo na osloch doviezli. Potom oslom naložili na chrbty a priviazali drevo, ktoré dedinčania narúbali pre ľudí, žijúcich v pohorí, aby si mohli zakúriť v peciach.

Normálne by osly odprevádzalo veľa detí a mávalo im. Teraz im nemáva nik. Mužom s oslami to neprekáža. Rozumejú tomu. Kto už by išiel mávať oslom vo chvíli, keď dostáva úplne nové školské pomôcky?

Prerozprávanie príbehu

- Kde žije Hafina? (V horách. V lete sa spolu s rodičmi sťahuje vyššie do hôr, v zime žije na ich úpäti.)
- Prečo sa Hafina s rodičmi sťahuje v lete vyššie do hôr? (Aby sa napásol ich dobytok.)
- Kedy môže Hafina chodiť do školy? (Len v zime, keď býva dole v dedine.)
- Čo chýba v triede, keď Hafina príde prvýkrát do školy? (Nie sú tam žiadne školské pomôcky.)
- Kto prináša školské pomôcky? (Muži z nížiny ich prinášajú na osloch.)
- Kto zabezpečil školské pomôcky? (UNICEF.)
- Do Hafinej triedy prichádza School in a box. Čo to je? (Debna plná školských pomôcok.)

Spoločné spievanie - Chalani a baby

Zaspievajte si s deťmi pesničku *Deň čo deň som múdrejší* (CD nahrávka 3/4). Jej text a melódiu nájdete v téme Škola volá na strane 4. Pieseň je o všetkom, čo sa v škole môžete naučiť.

Je aj o tom, prečo je vôbec potrebné učiť sa. Keď sa učíš, si jednoducho múdrejší, nemôžu si iní k tebe toľko dovoľovať.

Práca s pracovným listom 2a – Rozumieš tomu, čo tu je napísané?

Rozdeľte *pracovný list 2a* (Rozumieš tomu, čo tu je napísané?). Porozprávajte žiakom o tom, že deti v Afganistane sa učia písať inak ako my. Písmená sú iné a... píšu sa sprava doľava. Text na pracovnom liste 2a smeruje z pravej strany na ľavú. Zámerom je, aby deti najprv text správne prepísali a potom odpovedali na otázky.

Dajte deťom zvláštny list papiera, aby naň mohli dobre napísať text. Odpovede na otázky môžu deti napísať „normálne“. Ak chcú, môžu ich napísať aj sprava doľava.

Práca s pracovným listom 2b – To všetko musíte vedieť

Prečo je učenie dôležité? Rozprávajte sa o tom s deťmi. Keď sa niekto neučí, nemôže vykonávať prácu, ktorú by inak rád robil. Čo napríklad nemôže robiť? Na pracovnom liste je šesť zamestnaní (pekár, učiteľka, tesár, predavačka, niekto z kancelárie, policajt). Sú tam aj činnosti, ktoré vykonávajú deti v škole. Ide o to, aby deti označili, ktoré predmety sú dôležité pre to - ktoré povolanie. Môžu ich spojiť čiarou. Ku každému povolaniu môžu priradiť viac aktivít. Každé povolanie označia inou farbou.

Pekár: určovanie času, počítanie, písanie, váženie

Učiteľka: čítanie, určovanie času, počítanie, písanie, váženie, meranie, spev, telocvik

Tesár: čítanie, určovanie času, počítanie, písanie, váženie, meranie, telocvik

Predavačka: čítanie, určovanie času, počítanie, písanie, meranie

Žena za počítačom: čítanie, určovanie času, počítanie, písanie

Policajt: čítanie, určovanie času, počítanie, písanie, meranie, telocvik

Špeciálne aktivity

Vyrobenie School in a box (Školy v krabici)

Vytvorte spoločne s deťmi „School in a box“. Čo potrebujú deti v skupine na to, aby sa mohli učiť? Povzbudte deti, aby porozmýšľali o tom, čo potrebujú na jeden školský deň. Určite tam nemôžu byť všetky školské potreby. Budú si musieť vybrať, aby bolo v boxe skutočne to najdôležitejšie. Jeden deň pracujte iba s pomôckami, ktoré ste dali do boxu. Čo môžu deti robiť? Ktoré predmety im chýbajú? Deti zistia, že bez niektorých pomôcok majú oveľa menej možností na dobrú a príjemnú školskú prácu.

Skupinový dialóg

Rozprávajte sa s deťmi o tom, kto by čím asi chcel byť. Skúste s nimi prebrať niekoľko najfrekvencovanejších povolání (napr. letuška, lekár, architekt). Čo všetko musia vedieť dobrí profesionáli v takomto povolání? Stačí im základné, stredoškolské alebo potrebujú vysokoškolské vzdelanie? Musia sa učiť aj ďalej? Môže vykonávať takúto prácu, ten komu sa nechcelo učiť už na základnej škole? Opýtajte sa detí, ktorí z ich rodičov musia ešte aj dnes študovať doma, aby mohli dobre vykonávať svoju prácu.

Dramatizácia prehranie príbehu

Zahrajte si s deťmi príbeh „School in a box“. V hre sa snažte zdôrazniť to, že škola je dôležitá

rovnako pre chlapcov, ako aj pre dievčatá. Ak sa vám dramatizácia dobre podarí, môžete zorganizovať predstavenie pre celú školu.

Kto musí byť najvzdelanejší?

Rozdeľte skupinu detí na dve približne rovnaké podskupiny. Obe podskupiny dostanú 7 obdobných kartičiek s názvami profesií (napr. letec, dirigent, sudca, učiteľ, lekár, programátor, chovateľ exotických zvierat). V každej skupine zoradia postupne kartičky od zamestnania, ktoré je podľa nich najnáročnejšie na vzdelanie, až po najmenej náročné. Potom konfrontujú poradie s druhou skupinou a obhajujú svoj názor.

Tip 2

Znova prečítajte príbeh z témy 2 (skupina 1/2) Až raz budem veľká, budem učiteľka. Porozprávajte sa s deťmi o príbehu Niginy. Bolo dobré, že vedela čítať? (Keby nevedela čítať, neprečítala by list a všetci mohli ochoriť z vody.)

Vďaka čomu mohla Nigina opäť chodiť do školy? (Jej rodičia si uvedomili, že vzdelanie je veľmi dôležité.) Ako Nigina využije neskôr svoje vzdelanie? (Môže si sama vybrať, čo bude chcieť robiť, je možné, že bude učiteľka.) Akú prácu v takom prípade nebude musieť vykonávať? (Nebude musieť šiť oblečenie.)

Tip 1

Deti namaľujú povolanie, ktoré by chceli v budúcnosti robiť. Nakreslia alebo napíšu, čo všetko musia vedieť a čo sa ešte musia naučiť.

Tip 3

Môžete sa s deťmi zahrať hru: Napíňam box školskými pomôckami a dávam doň... Každé dieťa vymenuje, čo všetko už v krabici je (v poradí, v akom sa veci do boxu vkladali), a pridá ďalšiu vec.

Aktivita pre UNICEF

Zapojte sa do celoslovenskej zbierky UNICEF Slovensko Týždeň modrého gombíka. Kampaň organizuje UNICEF Slovensko od roku 2003.

Každý rok je výťažok kampane určený na iný účel. Príspevky od škôl a dobrovoľníkov tvoria významnú časť výťažku celej zbierky.

Každý rok v máji dobrovoľníci na celom Slovensku za príspevok ďakujú Modrým gombíkom - symbolom zbierky. Nositelia tohto symbolu zeme-gule, detstva a spájania sa tým dávajú najavo, že im záleží na deťoch a podmienkach, v ktorých žijú. Výnos z celej zbierky je určený vždy na konkrétnu pomoc ohrozeným deťom v niektorej krajine (napr. na vzdelávanie a zabezpečenie pitnej vody, zabezpečenie základných sanitačných a sociálnych zariadení).

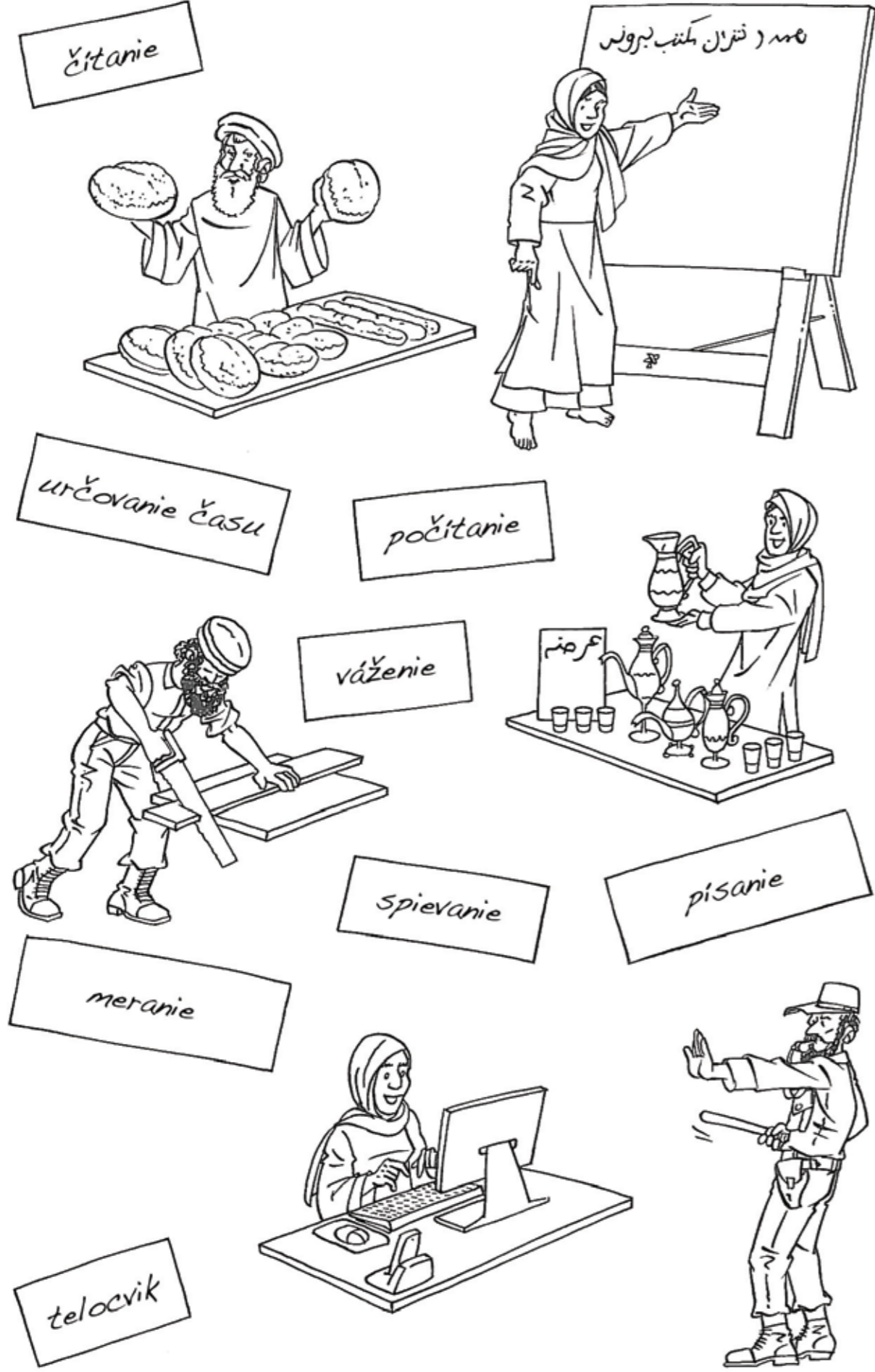
Tri roky sme zbierali financie práve pre Ugandu.

Viac informácií ako i kontakty nájdete na www.unicef.sk v častiach Týždeň modrého gombíka alebo „Škola priateľská k deťom“.

To všetko musíte vedieť

skupina 3 / 4, Pracovný list 2b

V súvislosti s aktivitami opísanými v tejto príručke môže vzniknúť množstvo zaujímavých detských prác, tak písomných, ako aj výtvarných. Je vhodné predstaviť ich okrem rodičov aj širšej verejnosti: napríklad výstavkou v priestoroch obecného úradu, čakárne detského lekára a pod. Práva detí majú poznať a rešpektovať dospelí.

Zaujímavé informácie sa dozviete aj na stránke www.zaoponou.sk

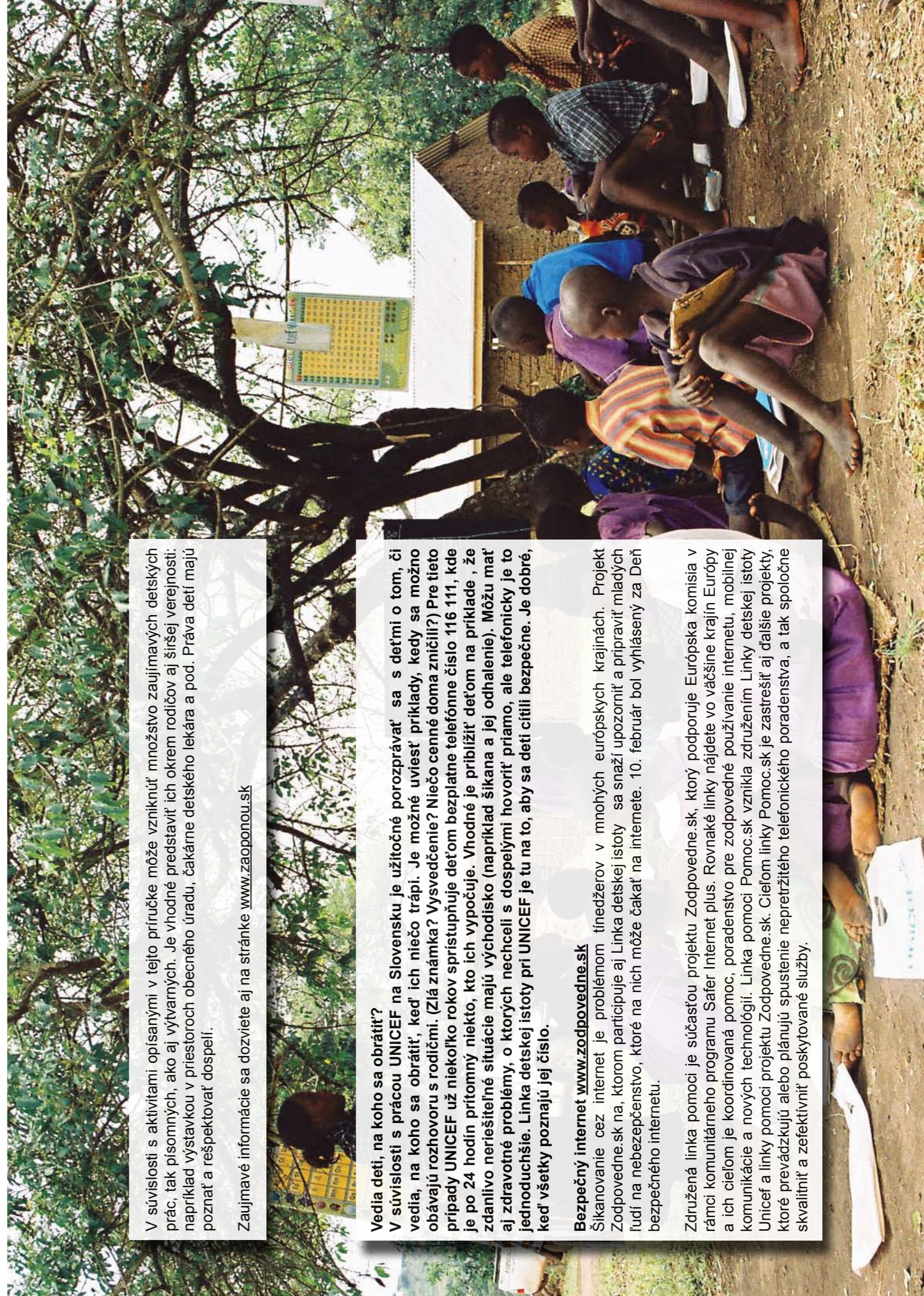
Vedia deti, na koho sa obrátiť?

V súvislosti s prácou UNICEF na Slovensku je užitočné porozprávať sa s deťmi o tom, či vedia, na koho sa obrátiť, keď ich niečo trápi. Je možné uviesť príklady, kedy sa možno obávajú rozhovoru s rodičmi. (Zlá známka? Vysvedčenie? Niečo cenné doma zničilo?) Pre tieto prípady UNICEF už niekoľko rokov sprístupňuje deťom bezplatne telefonné číslo 116 111, kde je po 24 hodín prítomný niekto, kto ich vypočuje. Vhodné je priblížiť deťom na príklade, že zdaniavo neriešiteľné situácie majú východisko (napríklad šikana a jej odhalenie). Môžu mať aj zdravotné problémy, o ktorých nechceli s dospelými hovoriť priamo, ale telefonicky je to jednoduchšie. Linka detskej istoty pri UNICEF je tu na to, aby sa deti cítili bezpečne. Je dobré, keď všetky poznajú jej číslo.

Bezpečný internet www.zodpovedne.sk

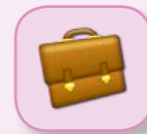
Šikanovanie cez internet je problémom tínedžerov v mnohých európskych krajinách. Projekt Zodpovedne.sk na, ktorom participuje aj Linka detskej istoty sa snaží upozorniť a pripraviť mladých ľudí na nebezpečenstvo, ktoré na nich môže čakať na internete. 10. február bol vyhlásený za Deň bezpečného internetu.

Združená linka pomoci je súčasťou projektu Zodpovedne.sk, ktorý podporuje Európska komisia v rámci komunitárneho programu Safer Internet plus. Rovnaké linky nájdete vo väčšine krajín Európy a ich cieľom je koordinovaná pomoc, poradenstvo pre zodpovedné používanie internetu, mobilnej komunikácie a nových technológií. Linka pomoci Pomoc.sk vznikla združením Linky detskej istoty Unicef a linky pomoci projektu Zodpovedne.sk. Cieľom linky Pomoc.sk je zastrešiť aj ďalšie projekty, ktoré prevádzkujú alebo plánujú spustenie nepretržitého telefonického poradenstva, a tak spoločne skvalitniť a zefektívniť poskytované služby.

Cieľ

- Ujasniť si predstavy o tom, kde sa nachádza Afganistan.
- Pochopiť skutočnosť, že v Afganistane sú deti, ktoré nechodia do školy.
- Docieliť, aby deti boli schopné porovnávať svoju situáciu so situáciou detí v Afganistane.
- Upevnenie vedomostí o tom, čo robí UNICEF v Afganistane (napr. rozprávať o tom).
- Pochopenie významu podporných prostriedkov, ako je napr. „School in a box“ („Škola v krabici“).

Práva dieťaťa

- Právo na vzdelanie
- Právo na ochranu proti detskej práci
- Právo na bezpečný a zdravý život

Pomôcky

- Glóbus alebo mapa sveta
- Pre každé dieťa (alebo skupinu detí) atlas, pracovný list 1a, 1b
- Materiál na prácu s pracovným listom 1a, 1b (nožnice, lepidlo, štetce a papier)
- CD (nahrávka 5/6) - pieseň Byť malým dievčaťom (str. 2) CD (nahrávka 7/8) pieseň projektu skupiny 7/8

Aktivity

- Úvod, str. 1 (cca 10 minút)
- Práca s pracovným listom 1a, str. 2 (cca 10 minút)
- Rozprávanie príbehu a jeho prerozprávanie, str. 2 (cca 10 minút)
- Ďalej pracovať s pracovným listom 1a, str. 5 (cca 10 minút)
- Spoločné spievanie, pieseň projektu, str. 5 (cca 10 minút)
- Špeciálne aktivity, str. 7

Úvod

Vezmite glóbus alebo mapu sveta a ukážte, kde sa nachádza Afganistan. Čo všetko vedia deti o tejto krajine napr. z novin alebo časopisov? Diskutujte o tom.

Potom sa pozrite na polohu tejto krajiny. Aká je tam klíma? (*Teplé letá, studené zimy, takmer žiadna jar a leto; leto a zima sa rýchle menia*). Ako vyzerá táto krajina? (*Hornatá alebo pustá, málo riek*). Ako sa volajú susedné štáty? (Irán, Turkmenistan, Uzbekistan, Tadžikistan, Čína a Pakistan).

Povedzte, že dnešná hodina bude o UNICEF-e a vzdelávaní v Afganistane. Na Slovensku chodia všetky deti do školy. Zdá sa nám to úplne normálne, ale existuje viacero krajín, kde už dlhší čas nechodia všetky deti do školy. Týka sa to najmä dievčat v Afganistane (ale aj v mnohých iných krajinách). Povedzte, ako je to možné (pozri *Vedomosti 2*).

O Afganistane

Na glóbose alebo mape sveta a ukážte, kde leží Afganistan. Je to divoká krajina s mnohými pohoriami. Preto nie je možné bývať len tak hocikde. V hornatých oblastiach je málo dedín, aj tie sú malé a nemajú zvyčajne ani školu, ani lekára. V Afganistane je leto alebo zima. Jar a jeseň tu nie sú vôbec alebo iba výnimočne a krátko. Leto a zima sa striedajú veľmi rýchle. V horách sú letá slnečné a teplé. Zimy sú drsné a chladné. V noci je tam priemerne -7 stupňov, ale teplota môže klesnúť aj na -20 stupňov. Na juhu sa nachádza púšť. Tam sa vyskytujú púštne búrky. Počas leta dosahuje teplota v púšti aj 50 stupňov. Veľa ľudí v Afganistane žije zo zisku z poľnohospodárstva. Deti musia od malička v záhrade alebo doma pracovať. Veľa Afgancov si zarába peniaze viazaním kobercov. Je to nudná, vyčerpávajúca a prašná práca. Aj pri tejto práci musia spolupracovať deti. V horských dedinách bývajú nomádski obyvatelia Kuchi. V lete sa sťahujú so svojim dobytkom (ovcami a oslami) do hôr. V zime bývajú v nižšie položených dedinách.

Práca s pracovným listom 1a

Rozdeľte *pracovný list 1a*. Deti v spodnej časti vymaľujú Slovensko hnedou farbou, Afganistan žltou a Dánsko červenou farbou. Tiež vymaľujú zástavy krajín v najhornejšom obrázku (zástava Afganistanu je čierno-červeno-zelená, zástava Dánska je červená s bielym krížom).

Pracovný list 1a ďalej použijeme pri príbehu. Deti budú priebežne sledovať trasu, ktorá bude súčasťou príbehu.

Príbeh

Na základe *Vedomostí 3* povedzte, čo robí v oblasti vzdelávania v Afganistane pre deti UNICEF. Tento príbeh sa odohráva krátko po vojne. Ranginu krátko učí učiteľ, ktorý je vyškolený UNICEF-om pre 1. stupeň základnej školy. Zriadil ju tu práve UNICEF. Najprv nebol k dispozícii žiaden učebný materiál, ale neskôr dostala škola všetky potrebné pomôcky v „School in a box“ („Škola v krabici“). UNICEF rozdeľuje tieto krabice do oblastí, kde nie sú k dispozícii materiály potrebné na vzdelávanie. Aj v utečeneckých táboroch sa učia deti s pomocou „School in a box“. Nechajte deti počas rozprávania pozerať na *Pracovný list 1a* a cestu sledovať ich prstom.

Dlhá cesta

Rangina býva v Afganistane. Dlhú dobu bola vojna v jej krajine. Väčšina škôl bola zbombardovaná.

Vedomosti (1) - Afganistan a Taliban

Afganistan je 13-krát väčší ako Slovensko a má približne 29 miliónov obyvateľov. Viac ako dvadsať rokov je tu občianska vojna. Od roku 1994 tu vládol veľmi prísne Taliban. A tak mnoho škôl bolo zavretých, dievčatá nesmeli chodiť do školy vôbec a ženy sa mohli ukazovať na ulici jedine zahalené do burky. Muži si nesmeli holiť svoje brady. Kiná boli zavreté, z rádii viac neznela žiadna hudba a boli zakázané hry. V roku 2001 prišiel koniec režimu Talibanu a Afganistan sa stal republikou. V roku 2004 vznikla nová ústava a bol zvolený prezident.

„Dostaneme nové zošity a iné školské potreby“, hovorí učiteľka Feriba. „Ale keďže sme ich ešte nedostali, môžeme učiť z toho, čo tu už máme.“ „Kedy dostaneme zošity?“ pýta sa Rangina. „Keď sa budete veľmi snažiť, prídu samé od seba,“ hovorí s úsmevom učiteľka Feriba. A opäť rozpráva príbeh o lete a o zime, ovciach a somároch. Takto sa učia deti všetko o svojej krajine, tak sa učia písať aj počítat.

Jedného dňa, keď prišla Rangina do školy, stála v triede veľká debna. Učiteľka poukladala vankúše, na ktorých deti sedia, okolo seba. Debna sa leskne ako zrkadlo a je na nej čosi napísané. Keď sú už v triede všetky deti, hovorí učiteľka Feriba: „Dnes ráno, keď som prišla do triedy, stála tu táto krabica. Čo by v nej mohlo byť?“ „Jedlo“, hovorí Omida. „A knihy“, kričí Rangina. Pani učiteľka zaklope na krabicu. „Z čoho je vyrobená?“ pýta sa.

„Zo striebra,“ hovorí jedno z dievčat. Pani Feriba sa usmeje. „Podobá sa to na striebro, ale striebro to nie je. Počúvajte, je naozaj z kovu.“ A opäť zaklope jemne na debnu. Ukáže na písmená na nej. „Vie niekto prečítať, čo je tu napísané?“ pýta sa. Deti čítajú spoločne nahlas písmená: U-N-I-C-E-F. Pani učiteľka hovorí: „V UNICEF-e pracujú ľudia, ktorí robia pre deti veľa rozličných vecí. Mňa učili, ako vás mám učiť. Urobili to dobre?“ pýta sa. „Ááááno...“ zaznieva zborovo v triede. „UNICEF sa stará o deti na celom svete“, hovorí pani Feriba. „Tie deti, ktoré potrebujú pomoc najviac, tie ju dostanú v najväčšej miere. Tak sa dostane jedlo deťom, ktoré majú hlad, a chorým deťom lieky. Čo by sme mohli dostať my?“ „Školské potreby!“ kričí Rangina. Feriba sa usmieva. „To by bolo najlepšie“, hovorí.

Vedomosti (2) - Do školy v Afganistane

Ešte stále približne 2,3 milióna detí v Afganistane medzi 7 a 12 rokom nechodí do školy. Medzi nimi je 1,4 milión dievčat. Prečo rodičia v Afganistane nedovolia svojim dcéram chodiť do školy:

- Škola je príliš ďaleko. Mnohí rodičia považujú pre dievčatá za nebezpečné chodiť tak ďaleko.
- Mnohí rodičia sú chudobní. Nemajú žiadne peniaze, aby mohli poslať všetky svoje deti do školy. Dievčatá sa vydávajú dosť mladé a musia sa potom starať o domácnosť. Preto mnohí rodičia neposielajú svoje dcéry do školy.
- V mnohých školách neexistuje požadované oddelenie chlapcov a dievčat, napr. oddelené triedy, toalety pre chlapcov a pre dievčatá.
- V Afganistane nemôžu byť dievčatá od 10 roku veku vyučované (neznámym) mužom. Ak na škole nie je žiadna učiteľka, ostávajú dievčatá doma.

Nakreslí na tabuľu mapu sveta a ukazuje na jednu krajinu. „Aká je to krajina?“ pýta sa. Všetky deti to vedia: je to ich krajina, je to Afganistan. Pani učiteľka prechádza prstom po tabuľi. „A tu...“ hovorí, „sa nachádza Dánsko. Je to malá, rovinatá krajina. Na rozdiel od nás, tam nemajú žiadne pohoria. V lete tam nie je až také teplo ako u nás a v zime tam nie je také veľká zima. V Dánsku je jeden veľký sklad. Tam stála táto krabica a tam sa aj začala jej dlhá cesta. Počúvajte.“ Deti sedia v úplnom tichu a počúvajú príbeh, ktorý rozpráva pani učiteľka. „Veci v tejto krabici pochádzajú zo skladu UNICEF v Dánsku. Jedného dňa tam do nej poukladali pomôcky. Krátko na to ju, spolu s ďalšími krabicami odviezli po hladkej asfaltovej ceste na letisko.“

Tam sa presunú do lietadla, ktoré vzlietne, a vo výške 10 kilometrov letí medzi oblakmi.“ Učiteľka Feriba ukáže na tabuli trasu, ktorou išlo lietadlo. Hlboko dole, pod lietadlom, sú zelené trávniky Dánska a Nemecka. Letia ponad zasnežené vrchy hôr Slovenska a ponad osvetlené mestá v Turecku. Vpravo a vľavo sa nachádza modrá voda Čierneho a Stredozemného mora. Letia ponad Afganistan do Peshawaru v Pakistane. Tam lietadlo pristane. Boxy preložia do nákladných áut a tie ich prevezú do Kábulu v Afganistane. Odtiaľ odchádza každé nákladné vozidlo iným smerom. Náš box, spolu s ďalšími, išiel na sever, do hôr. V miestach, kde sa cesta celkom zúži sa musia boxy preložiť do džípov. Každý ide do inej dediny. Tam boxy vyložia. Náš box naložili na chrbát oslovi, ktorý ho po úzkej, kľukatej horskej cestičke priniesol až pred dvere našej školy. A teraz stojí tu, v našej triede.“

Deti počúvali bez nadýchnutia.

„Akú ďalekú cestu prešiel náš box, pani učiteľka?“ pýta sa Rangina.

„Asi 6 000 kilometrov“, hovorí pani Feriba. „Je to cesta odtiaľ cez Turecko až do...“

„Až do Dánska?“ pýta sa Shaista.

„Presne, ako hovoríš,“ hovorí učiteľka.

Deti sa teraz, keď sa dozvedeli, až z akej diaľky box prišiel, pozerajú naň ešte s väčšou úctou.

„Kto môže napísať, čo som vám povedala o ceste?“ pýta sa pani učiteľka. Veľa prstov vyletí do vzduchu, ale k dispozícii sú len tri zošity.

„Chcem, aby to písali, všetci“ povie pani učiteľka a majestátnym gestom otvorí box.

Deti sa nevedia vynadávať, čo všetko sa v boxe nachádza. Vidia zošity a ceruzky, gumy a pravítka.

Nachádzajú sa tam tiež nožnice a kriedy a jedno veľké pravítko, ktorým je možné kresliť na tabuľu.

Je tam aj veľa ďalších vecí. Učiteľka Feriba dá každému dieťaťu zošit a ceruzku. „Z iného konca sveta“, hovorí počas rozdeľovania. Deti si obzerajú nové školské potreby zo všetkých strán. Práve pre nich ich priviezli až z Dánska.

Lietadlom, nákladným autom, džípom a oslom.

Rangina si spokojne povzdychne, ešte nikdy nemala pocit takej výnimočnosti.

Prerozprávanie príbehu

- Chodila vždy Rangina do školy? (*Nie, do školy chodí iba krátko.*)
- Ako je to možné? (*V jej krajine bola vojna. Vtedy nemohli dievčatá chodiť do školy.*)
- Prečo nemohla ísť Rangina do školy hneď po vojne? (*Tam, kde bývala, nebola žiadna škola.*)
- Navštevuje teraz Rangina „normálnu“ školu? (*Nie, je to „dedinská“ škola, ale učí sa tam presne to isté ako v bežnej škole.*)
- Aké má trieda vybavenie? (*Tri zošity a tabuľa.*)
- Ako je možné, že sa deti môžu učiť o všetkom? (*Učia sa z príbehov, ktoré rozpráva učiteľka Feriba.*)
- Čo sa jedného dňa v triede stane? (*Je tam krabica so školskými pomôckami.*)
- Odkiaľ prišla? (*Zo skladu UNICEF z Dánska.*)
- Prečo má Rangina pocit výnimočnosti? (*Pretože školské pomôcky pre ňu a jej spolužiakov sú špeciálne dovezené až z takej veľkej diaľky.*)

Vedomosti (3) - Čo robí UNICEF pre vzdelávanie v Afganistane

- Pomáha pri zriadení tzv. Community Based Schools: malých dedinských škôl, ktoré sa tak, ako je to len možné, podobajú normálnym školám.
- Zabezpečuje školské pomôcky a prostriedky na vyučovanie: „School in a box“ a školské knihy v materinskom jazyku.
- Pomáha s vyškolením učiteľov (najmä učiteliek).
- Pomáha pri vylepšovaní učebných metód a modernizácii učebného materiálu.
- Pomáha pri znovuzariadení škôl a ich vybavení oddelenými toaletami.

Práca s pracovným listom 1a

Deti v príbehu počuli o trase, ktorú „School in a box“ prešla, kým prišla k Rangine. Počas rozprávania sledovali túto cestu na *pracovnom liste 1a*. Deti vymaľujú dopravné prostriedky, ktoré sú na pracovnom liste takto: lietadlo červenou, nákladné auto žltou, džíp modrou a osla hnedou farbou. Diskutujte o tom, ktorá časť cesty bola

uskutočnená ktorým dopravným prostriedkom a prečo. Následne deti vyfarbia čiary správnymi farbami: časť, keď bola krabica prepravovaná nákladným autom žltou, časť, keď lietadlom, červenou a tak ďalej...

Práca s pracovným listom 1b

Rozstrihajte pracovný list 1b na 6 častí. Na jednotlivých obrázkoch vidieť, akú cestu prešla „School in a box“ z Dánska do Afganistanu. Obrázky nie sú na pracovnom liste 1b v správnom poradí. Deti nalepia v správnom poradí vystrihnuté obrázky na široký pruh papiera.

Pod každý lístok napíšu, čo sa stalo.

Poradie, v akom majú byť obrázky nalepené, a zodpovedajúce popisy:

4 - rozdielne súčasti sú pripravené v sklade v Dánsku; **6** - lietadlom sú dopravené do Pakistanu;

1 - v Pakistane je všetko preložené do nákladných áut; **3** - na chrbte somára ide krabica do dediny v horách; **5** - trieda Ranginy dostane „School in a box“; **2** - Rangina je veľmi spokojná s novými školskými pomôckami.

Tip 1

Deti môžu z bieleho papiera vystrihovať bubliny s textom a prilepiť ich k postavám z komiksov. Sami rozhodnú, čo do bublín napíšu.

Spoločné spievanie

Nielen v Afganistane navštevuje školu oveľa menej dievčat ako chlapcov. Situácia je veľmi podobná aj vo viacerých iných rozvojových krajinách. Mnoho dievčat ostáva doma, aby pomáhali s domácnosťou, alebo musia pracovať, aby pomohli rodine finančne.

Dievčatá, ktoré chodia do školy, vedia lepšie, ako predchádzať chorobám a vedia sa lepšie chrániť pred zneužívaním. Okrem toho majú vzdelané dievčatá väčšiu šancu na lepšiu prácu. Neskôr odovzdávajú to, čo vedia, ďalej svojim deťom a starajú sa o to, aby aj ich deti chodili do školy. Je teda veľmi dôležité, aby dievčatá chodili do školy.

V pesničke sa spieva o tom, že dievčatá na Slovensku môžu našťastie chodiť do školy, ale

aj o tom, že v mnohých iných krajinách to nie je možné.

Spievajte spolu s deťmi pesničku projektu: **Byť malým dievčaťom** (CD nahrávka 5/6).

Pesničku sa môžu učiť deti napr. takto:

1. Rozmnožte pesničku a rozdeľte ju.
2. Vypočujte si nahranú pieseň. Deti čítajú spoločne text.
3. Deti čítajú a spoločne spievajú refrén.
4. Deti čítajú a spoločne spievajú aj verše.
5. Deti spievajú pesničku spolu so spievanou nahrávkou piesne.
6. Deti spievajú pesničku spolu s „half-play-backovou“ verziou.

Byť malým dievčaťom

Byť ma lým dievčaťom Čo ži je niek de vSu dá ne Je
 ta ká ťaž ká vec Že do pla ču nám os ta ne Keď ne mô že ísť do ško ly To
 vsrd ci veľ mi za bo lí A stá le ro biť na po li Ni ko mu nie je po vô li Byť
 ma lým dievčaťom Byť zA fri ky či zÁ zi e A sní vat' podstro mom Že
 zá zra čný den za ži je Však den no den ne zas a zas Je hladná mu sí ov ce pást' A
 na u če nie ne má čas A to by ma lo trá piť nás Je ta ká a ko my je
 ta ká a ko vy a ko de ti na šej ze me sme všet ci rov na kí Je

hudba: Mária Podhradská
 text: Mária Podhradská (na
 motívy básne Albína Škovieru)

Byť malým dievčaťom
 čo žije niekde v Sudáne
 Je taká ťažká vec
 Že do plaču nám ostane
 Keď nemôže ísť do školy
 To v srdci veľmi zabolí
 A stále robiť na poli
 Nikomu nie je po vôli

Byť malým dievčaťom
 Byť z Afriky či z Ázie
 A snívať pod stromom
 Že zázračný deň zažijem
 Všet dennodenne zas a zas
 Je hladná, musí ovce pásť
 A na učenie nemá čas
 Tak to by malo trápiť nás

Ref.:
 Je taká ako my
 Je taká ako vy
 Ako deti našej zeme
 Sme všetci rovnakí

Byť malým dievčaťom
 Čo žije niekde v Sudáne
 Je taká ťažká vec
 Že do plaču nám ostane
 Keď nemôže ísť do školy
 To v srdci veľmi zabolí
 A stále robiť na poli
 Nikomu nie je po vôli

Vedomosti (4) - „School in a box“

„School in a box“ je veľká kovová debna so školským materiálom pre vyučovanie 80 detí. Vnútrajšok príklopu je zároveň školskou tabuľou. V nej sa nachádzajú okrem iného:

- pre každé dieťa ceruzka, strúhadlo, guma, pravítko, zošit, bridlicová tabuľka a pero na písanie na bridlicovú tabuľku;
- krieda, pravítko a tak ďalej pre učiteľov;
- letáky s abecedou a tabuľky;
- drevené hodiny a nožnice;
- pre každé dieťa UNICEF - taška, aby si v nej mohli nosiť školské pomôcky.

Špeciálne aktivity

Tip 2

Pesnička zo skupiny 7/8 je o škole z boxu. Vypočujte alebo zaspievajte si spoločne pieseň School in a box (Téma 1, skupina 7/8). Spolu vytvára dobrú náladu, ak viaceré skupiny spolu počúvajú alebo spievajú pesničky z projektu.

Tip 3

Zaveste nástenný obrázok, ktorý deti urobili, na viditeľné miesto v škole. Postavte k nemu dobrovoľníka, aby počas prestávok ďalším deťom vysvetľoval, o čom je nástenka.

Tip 4

Deti tiež môžu zložiť z papiera School in a box. Vytvorte skupinky. Deti napíšu na lístoček, ktoré školské pomôcky považujú za nevyhnutné. Následne prečítajú svoj zoznam ostatným. Nechajte každú skupinu, aby vysvetlila, prečo sa rozhodla práve pre dané pomôcky.

Akcia pre UNICEF

- Zostavte s deťmi „Školu v krabici“ pre deti v Afganistane (skúste sa čo najviac priblížiť materiálom v „School in a box“ od UNICEF-u). Nechajte deti hovoriť o tom, koľko asi stojí obsah krabice alebo koľko váži krabica, prípadne pre koľko detí je obsah krabice určený.
- Následne ku všetkému napíšte, koľko táto konkrétna podpora vzdelania v Afganistane UNICEF stojí:
 - dve ceruzky, štyri zošity, jedna guma, strúhadlo, bridlicová tabuľka, ceruzky pre bridlicovú tabuľku a dve perá pre každého žiaka - 2 EUR;
 - podpora a zriadenie jednej školy - 420 EUR;
 - celá trieda dievčat jeden rok v škole - 10 EUR na mesiac.

Zhotovenie nástenného obrázku

Deti už vedia, akú cestu prekonal školské pomôcky. Krabica neprišla do Afganistanu samostatne. Pomoci bolo oveľa viac. Povedzte, že krátko po skončení vojny išiel celý konvoj z Dánska do Afganistanu s asi 90-imi tonami ďalších vecí (1 tona = 1000 kg). Bolo v ňom 6 000 stanov, 100 000 „School in a box“, 10 miliónov školských kníh, tisíce školských tabulí a milióny pier a ceruziek. Najprv šlo všetko mnohými loďami, potom šiel konvoj nákladných áut do Kábulu. Nákladné autá boli sprevádzané vojakmi. Aby bolo možné všetko prepraviť do vnútrozemia, museli sa použiť desiatky džíпов. Na doručenie do hôr bolo potrebných najmenej 700 somárov a koní. Deti zhotovia spoločne nástenný obrázok o tomto veľkom konvoji.

Rozdelte deti do skupín. Každá skupina si zoberie na starosť jednu časť cesty. Nezapomnite na sklad v Kodani, nákladné autá, ktoré dopravujú všetko na letisko, lietadlá vo vzduchu, nákladné autá ktoré sú sprevádzané vojakmi, džípy a enormný sprievod naložených somárov a koní.

Zloženie „Školy v krabici“

Spolu s deťmi poskladajte „School in a box“. Čo je potrebné pre deti v skupine, aby sa mohli učiť? Nech deti popremýšľajú o tom, čo potrebujú počas školského dňa. Nie všetky materiály sú vhodné do krabice. Musí sa vyberať. Ide o to, aby v krabici boli len najviac potrebné materiály.

Pracujte následne celý deň len s vecami z debny. Čo môžu deti robiť? Čo im chýba? Deti by mali zistiť, že majú menej možností ako v deň, keď boli k dispozícii všetky materiály.

Písanie rozdielov

Prediskutujte s deťmi, ako vyzerajú školy v Afganistane. Použite pritom informácie z Vedomostí 1 až 3 z tejto témy. Rozdelte deti na dve skupiny. Dajte im dva veľké papiere. Jedna skupinka nakreslí slovenskú a druhá afgánsku školu. Pod školy napíšu podobnosti a rozdiely medzi oboma školami.

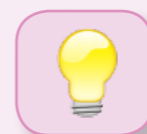
Tam sa nachádza Afganistan

skupina 5 / 6, pracovný list 1a

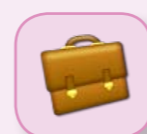
Jedna dlhá cesta

skupina 5 / 6, pracovný list 1b

Cieľ

- Uvedomiť si, že tie deti, ktoré chodia do školy, majú väčšiu šancu na lepšiu budúcnosť.
- Pochopiť, že aj pre štát je dôležité, aby do školy chodili nielen chlapci, ale aj dievčatá.
- Objasniť fakt, že vzdelané ženy sa môžu lepšie starať o svoje deti.
- Pochopiť súvislosti medzi chudobou a nedostatkom dobrého vzdelávania.
- Rozvíjať schopnosť detí rozprávať o práci UNICEF v Afganistane.

Práva dieťaťa

- Právo na vzdelanie
- Právo na ochranu proti detskej práci
- Právo na bezpečný a zdravý život

Pomôcky

- Glóbus alebo mapa sveta
- Pre každé dieťa (alebo skupinu detí) atlas
- *Pracovný list 2a a 2b*
- CD (nahrávka 5/6) - pieseň Byť malým dievčaťom
- Príbeh na čítanie, str. 2

Aktivity

- Úvod, str. 1 (cca 10 minút)
- Rozprávanie príbehu a diskusia o ňom, str. 2 (cca 10 minút)
- Práca s pracovným listom 2a (cca 10 minút)
- Práca s pracovným listom 2b (cca 10 minút)
- Spoločné spievanie, pieseň, str. 4 (10 minút)
- Špeciálne aktivity, str. 4

Úvod

V Téma 1 sa deti zoznámili s Ranginou. Býva v Afganistane. Ešte raz ukážte túto krajinu na glóbose alebo mape sveta.

V Afganistane veľa detí (predovšetkým dievčat) nechodí do školy. Bola tam vojna, v dôsledku čoho bolo zničených či poškodených veľa škôl. Taktiež je tam nedostatok učebných pomôcok. Mnohé rodiny sú tak chudobné, že nemôžu svoje deti poslať do školy. Na druhej strane, učitelia nie sú zaplatení, v dôsledku čoho musia skončiť s vyučovaním.

Vedomosti (1) - Čo robí UNICEF pre vzdelávanie v Afganistane

- Pomáha pri zriadení tzv. Community Based Schools: malých dedinských škôl, ktoré sa tak, ako je to len možné, podobajú normálnym školám.
- Zabezpečuje školské pomôcky a prostriedky na vyučovanie: „School in a box“ a školské knihy v materinskom jazyku.
- Pomáha s vyškolením učiteľov (najmä učiteliek).
- Pomáha pri vylepšovaní učebných metód a modernizácii učebného materiálu.
- Pomáha pri obnove škôl a ich vybavení oddelenými toaletami.

Príbeh

Munbata býva v Afganistane a navštevuje Community Based School, malú dedinskú školu, ktorá vznikla s pomocou UNICEFu. UNICEF pomohol aj so zabezpečením učebných pomôcok (School in a box). Je dohoda, že všetci rodičia sa spoločne skladajú na plat učiteľa. Mnoho rodín je naozaj tak chudobných, že im každá koruna chýba. Čo sa v takom prípade môže stať, o tom je nasledujúci príbeh.

Prednáška

Munbata sedí doma na zemi nad svojím zošitom. Číta a pritom si mrmle. Mama stojí vo dverách a pozerá sa na ňu. Keď ju Munbata zbadá, rýchlo zavrie zošit. Mama sa jej zvedavo opýta: „Čo robíš?“

„Nič...domácu úlohu“, odpovedá Munbata.

„Nerobíš teda nič, alebo si robíš domácu úlohu?“ pýta sa mama a snaží sa, aby pri tom jej hlas znel prísne.

„Robím si domácu úlohu!“ vraví Munbata.

„Pretože zajtra ráno idem do školy.“

„Dúfam, že sa v triede snažíš,“ ďalej sa jej mama prihovára.

„Samozrejme, snažím sa ako sa len dá“, odpovedá Munbata trochu podráždene. „Všetci rodičia musia prísť. Vôbec neviem na čo.“

„A na čom práve pracuješ?“ spovedá ju ďalej mama.

„Zajtra mám prednášku“, hovorí Munbata, zhlboka si vzdychne, pretože práve na túto prácu nemala vôbec chuť.

„O čom ju budeš mať?“ pýta sa mama so záujmom.

„O chodení do školy. Moja prednáška bude o tom, aké je dobré, že teraz chodia do školy aj dievčatá.“

Mama chápano prikývne. Ešte prednedávnom bolo zakázané, aby dievčatá chodili do školy. A vojna to ešte viac sťažila, pretože veľa škôl je zničených alebo na spadnutie. Teraz je po vojne a chlapci a dievčatá sa môžu vzdelávať. Najprv nebola v okolí žiadna škola, takže dievčatá nemohli chodiť do školy. Nik nechcel dovoliť dcéram chodievať približne hodinu do najbližšej školy. Potom však, špeciálne pre dievčatá z dediny, vznikla malá škola. Do tej teraz Munbata chodí a veľmi sa jej v nej páči. Tak veľmi sa jej tam páči, že teraz bude mať o tom prednášku.

„Čo bude v tej prednáške?“ pýta sa jej mama.

„O tom, že je dobré, keď dievčatá chodia do

školy, pretože sa potom môžu lepšie starať o svoje deti“, hovorí Munbata.

„Je to naozaj tak?“, pýta sa jej mama.

„Áno“, hovorí Munbata. „Viem presne, ako to budem neskôr robiť. Nevydám sa taká mladá ako ty a pošlem všetky svoje deti do školy, aby sa dobre vyučili v nejakom odbore.“ Ukáže na svoj zošit. „Všetko som si to napísala, teraz sa to ešte musím naučiť naspamäť.“

„Určite to bude pekná prednáška“, povie mama. Nevie čítať ani písať, ale je hrdá na svoju dcéru, ktorá to už teraz vie.

Ráno, keď ide Munbata do školy, je rozrušená. Pripraviť prednášku je síce ťažké, ale vystúpiť s ňou pred celou triedou... Všetko však ide veľmi dobre a pani učiteľka je na ňu naozaj pyšná. „Pekná prednáška!“ hovorí. „Mohla by som si tu na chvíľu nechať tvoj zošit?“

Večer je Munbatina trieda plná rodičov. Nevedia, prečo museli prísť do školy, ale určite je to veľmi dôležité, pretože učiteľka Rasouli sa tvári vážne. Keď sú tam už všetci rodičia, povie: „Ďakujem, že ste všetci prišli. Som hrdá, že môžem učiť vaše deti. Ale je tu jeden problém.“

Školu pomáhali stavať mnohí. Školské pomôcky sme dostali od UNICEFu. Dohoda bola, že môj plat bude platený rodičmi žiakov. Teda vami. Viem, že máte veľké starosti s peniazmi. Ale vy viete, že aj ja mám rodinu s dvoma malými deťmi.

Nemám peniaze, aby som im kúpila šaty a máme sotva dosť jedla. Môj manžel musel ísť včera s najmladším k lekárovi a nemohli sme to zaplatiť. Nechcem od vás žiadať peniaze, ale ak to bude takto pokračovať, budem musieť prestať s vyučovaním. A to mi bude veľmi ľúto. Dnes ráno malo jedno dievča z mojej triedy prednášku o tom, aká je škola pre ňu dôležitá.“

Vezme Munbatine poznámky, otvorí ich a začne z nich čítať.

„Som rada, že môžem chodiť do školy. Učím sa, ako sa v budúcnosti môžem starať o svoje deti. Viem, že je lepšie, ak na začiatku pôjdem troška pracovať a nevydám sa tak mladá. Neskôr budem dbať o to, aby všetky moje deti chodili do

Tip 1

V svojej prednáške hovorila Munbata aké je pre každého dôležité chodiť do školy. Skúste vybrať z materiálov UNICEF tie, ktoré sa týkajú vzdelávania detí v krajinách tretieho sveta. Vyberte z nich najdôležitejšie informácie a porozprávajte sa s deťmi. Opýtajte sa ich, čo by sa muselo zmeniť v živote ich rodiny, keby zrazu nemali školu.

školy a vyučili sa v odbore.“ Zavrie zošit. „Neviem, ako to pôjde ďalej,“ povie. „Veľmi rada by som aj naďalej vyučovala, ale moja rodina musí tiež žiť.“ Každý odchádza domov sklúčený. Počas cesty sa rodičia medzi sebou rozprávajú. Skoro nikto si nemôže dovoliť ďalšie výdavky. „Čo robí učiteľka, je hodné zlata,“ hovorí mama Munbaty. „Musíme predsa niečo urobiť, aby sme si ju tu udržali.“ Ale všetci rodičia majú rovnaký problém. Nemajú dostatok peňazí ani pre svoje vlastné rodiny. Čoho sa môžu vzdať?

Nasledujúci deň idú deti normálne do školy. Nevedia ešte, že učiteľka Rasouli možno odíde, pretože žiaden rodič im nemal odvahu to povedať. Keď sa vyučovanie skončí, vchádzajú do triedy Munbatini rodičia.

Priniesli so sebou nejaké vrece. „Tu je nejaké oblečenie, ktoré je už malé pre naše deti. Ale pre tvoje deti bude ešte dobré.“

Mama iného dieťaťa prinesie košík vajec a tretia mama prinesie vlastnoručne upečený chlieb. „Nie je to veľa, ale aspoň na pár dní to vystačí“, hovorí. Otec iného dieťaťa hovorí: „Nemôžem Ti dať nič, ale príď zajtra so svojou rodinou k nám na obed.“ A tak dostane učiteľka Rasouli od každého niečo. Jedlo a oblečenie, ale tiež benzín pre jej auto. Zo srdca sa poďakuje rodičom, pretože vie, že v konečnom dôsledku im budú tieto veci chýbať. Tento týždeň bude môcť prežiť. Ale ako to bude budúci týždeň a týždeň po ňom? „Hmm...“, zamyslí sa. „Uvidím... potom. Ak z toho budem môcť vyžiť, ostanem tu učiť. Nemôžem predsa nechať tieto deti len tak.“

Prerozprávanie príbehu

- O čom je Munbatina prednáška? (O tom, aké je dobré, že aj dievčatá chodia do školy, pretože tam sa učia, ako sa dobre starať o svoje deti.)
- Kto musí zaplatiť plat učiteľky Rasouli? (Rodičia žiakov.)
- Robia to? (Nie). Prečo nie? (Nemajú peniaze).
- Prečo chce učiteľka Rasouli peniaze? (Pretože ináč nemôže užiť svoju rodinu.)
- Ak nedostane peniaze, čo sa potom stane? (Potom musí skončiť s vyučovaním.)
- Čo urobia rodičia? (Zaplatia učiteľke Rasouli oblečením, jedlom a benzínom pre jej auto.)
- Zdá sa to učiteľke Rasouli dostatočné, aby naďalej vyučovala? (Áno, pretože vie, že už aj to im bude chýbať a nechce deti sklamať.)

Práca s pracovným listom 2a

Rozdeľte *pracovný list 2a*.
 Deti čítajú výroky iných detí.
 Do posledného rámčeka nakreslia sami seba.
 Do prázdnej „bubliny“ dopíšu, prečo si myslia, že je dôležité chodiť do školy. Po skončení nechajte niektoré deti prečítať, čo napísali.

Tip 2

Použite *pracovný list 2a*. Nechajte deti vystrihnúť „samých seba“ a ich výrok. Nalepte všetky takto získané obrázky na veľký papier a zaveste ho, napríklad počas týždňa Aktivity pre UNICEF, na viditeľné miesto v škole.

Práca s pracovným listom 2b

Rozdeľte *pracovný list 2b*.
 Deti čítajú sedem viet a samostatne doplnia správne slová. Skontrolujte si spoločne odpovede.
 (1- Slovensko, 2- Afganistan, 3- chlapci, dievčatá, 4- muž, 5- ďaleko, 6- UNICEF, 7- školské pomôcky).

Následne nechajte deti čítať výroky dievčat z Afganistanu. Vyplnia (alebo napíšu na iný papier), či súhlasia s výroky, a prečo.

Po skončení sa opýtajte detí na ich názor. Rozdielnosť názorov môže byť dobrým podnetom k diskusii.

Spoločné spievanie

Na záver si zaspievajte s deťmi pesničku Byť malým dievčaťom (CD skladba pre skupinu 5/6). Text a noty sú na str. 5 Témy 1.

Špeciálne aktivity

Dramatizácia

Zahrajte si s deťmi príbeh „Prednáška“. V hre zdôraznite potrebu chodiť do školy. Nechajte deti tvorivo príbeh rozvinúť aj v jeho nenapísanom pokračovaní. Potom sa rozprávajte o tom, čo v pokračovaní je a čo nie je reálne.

Výroky

Nechajte deti vytvoriť čo možno najviac výrokov napríklad:

- dôležitosť získať vzdelanie,
- dôležitosť takých organizácií, ako je UNICEF,
- situácia v Afganistane vo vzdelávaní,
- návrh opatrení na zlepšenie situácie vo vzdelávaní dievčat v Afganistane.

Napíšte tieto výroky na veľký papier a zaveste ich na viditeľné miesto v škole. Môžete deti nechať reagovať na jednotlivé výroky.

Písomná úloha

Nechajte deti, aby napísali príbeh o tom, ako by to asi vyzeralo, keby ony samé bývali v Afganistane a mali by tam chodiť do školy. Príbeh píšú v 1. osobe vo forme „ja“. Teda dievčatá ako dievčatá a chlapci ako chlapci. Pri písaní využívajú všetky informácie, ktoré sa naučili v predchádzajúcich témach o Afganistane.

Vláčik

Deti napíšu spoločne na papier aspoň toľko dôvodov, prečo je dôležité chodiť do školy, koľko ich je v skupine. Potom bude každé dieťa predstavovať jeden dôvod - vozeň vláčika. Každé z detí postupne „vytvára“ vláčik z ostatných detí podľa poradia dôležitosti dôvodov a samo sa v ňom zaradí na „svoje“ miesto.

Aktivita pre UNICEF

Už od roku 1998 sa môžu školy na celom Slovensku zapojiť do predaja vianočných pohľadníc UNICEF. 40% z objemu predných pohľadníc zostane Vašej škole. Dohodnite sa spolu s deťmi ako tieto prostriedky použijete. Viac informácií nájdete na www.unicef.sk

Pohľadnice UNICEF sa predávajú na celom svete, od roku 1949 sa ich predalo už 3,5 miliardy! A prvú pohľadnicu nakreslilo dievčaťko z bývalého Československa ako poďakovanie pracovníkom UNICEF, ktorí v roku 1947 pomáhali na území vtedajšieho Československa.

Tip 3

Uverejnite niekoľko príbehov, ktoré deti vytvorili ako slohové práce.

Vedomosti (2) - Prečo iba málo dievčat môže chodiť v Afganistane do školy

- V oblastiach, ktoré má pod kontrolou Taliban, sú veľmi prísne pravidlá, dievčatá a chlapci nemôžu byť v spoločných triedach.
- Aj v oblastiach, ktoré nemá pod kontrolou Taliban, dodržiavajú rodiny prísne pravidlá.
- Nie všetky školy dostatočne spĺňajú podmienky oddelenia chlapcov a dievčat, najmä pokiaľ ide o toalety.
- Je málo žien - učiteliek, ktoré môžu v dievčenských triedach (školách) učiť.
- Po vojne ostalo málo škôl a často sú príliš vzdialené na to, aby tam dievčatá mohli dochádzať.

Myslím si, že...

skupina 5 / 6, pracovný list 2a

Odíď z domu
a snaž sa niečo naučiť!

Soma - 9 rokov

Ak si nechodil do školy, máš to ťažké.
Asi ostaneš chudobný.

Shaista - 14 rokov

Keď sa neučíš, si akoby slepý.
Nevieš o ničom.

Omida - 10 rokov

Keď sa učím, môžem ísť neskôr pracovať do nemocnice v mojej vlastnej dedine. Chorí potom dostanú konečne dobrú pomoc.

Munbata - 15 rokov

Keď dostanem list, nemusím sa hanbiť.
Už ho viem prečítať.

Nigina - 10 rokov

O Afganistane

skupina 5 / 6, pracovný list 2b

Prečítajte si vety 1. - 7., vyberte si z nasledujúcich možností a správne ich doplňte:

Slovensko	UNICEF	Afganistan	chlapci
muž	školské pomôcky	dievčatá	d'aleko

1. Na.....musia všetci chlapci a dievčatá povinne chodiť do školy.
2. V už dlho nechodia všetky deti do školy.
3. V Afganistane chodí do školy oveľa viac ako
4. Rodičom sa niekedy zdá, že nie je dobré, ak dievčatá v škole učí.....
5. Ak je škola....., často tam dievčatá chodiť nemôžu.
6.sa stará o to, aby aj v malých dedinách vznikali školy.
7. V „School in a box“ sú

Prečítajte tieto výroky a povedzte, čo si o nich myslíte?

Hafida

Keď teraz chodím do školy, môžem sa neskôr lepšie starať o seba a moje deti. Súhlasím s tým/nesúhlasím, pretože

Sofi

Dievčatá nemusia chodiť do školy, ak to nechcú. Súhlasím s tým/nesúhlasím, pretože

Haida

Rozumiem tomu, že rodičom sa niekedy nepáči, keď dievčatá učí učiteľ. Súhlasím s tým/nesúhlasím, pretože

Dohovor o právach dieťaťa

20. novembra 1989 prijalo valné zhromaždenie Spojených národov jednohlasne Dohovor o právach dieťaťa. Do zostavovania a rozhovorov o definitívnom texte Dohovoru bolo zapojených viac než 50 pridružených organizácií Spojených národov. Jednou z nich bol aj UNICEF, ktorý plnil dôležitú úlohu pri realizácii zmluvy a formulácii práv. Po jednohlasnom schválení valným zhromaždením Spojených národov vstúpil Dohovor do platnosti v septembri 1990, keď ho ratifikovalo 20 štátov. Medzičasom takmer všetky štáty sveta, okrem Somálska a USA, tento Dohovor ratifikovali. Takáto masívna podpora pre medzinárodnú zmluvu je unikátna. Dohovor o právach dieťaťa je veľmi dôležitý z viacerých dôvodov. Je to prvá medzinárodná zmluva, ktorá obsahuje všetky druhy ľudských práv: politické, občianske, ekonomické, sociálne a kultúrne práva. Práva detí spadajú do skupiny tých ľudsko-právnych dokumentov, ktoré sa zaoberajú právami zvlášť ohrozených skupín vyžadujúcich ochranu. Dohovor o právach dieťaťa formuluje potrebné kroky vzhľadom na špeciálne postavenie detí, ktoré sú relatívne neschopné obhajovať vlastné záujmy. Preto je potrebné venovať im zvláštnu pozornosť a starostlivosť.

Kompletný text Dohovoru je možné nájsť na internetovej stránke www.unicef.sk. Dohovor tu nájdete aj v jazyku zrozumiteľnom deťom.

Cieľ

- Orientovať sa na mape sveta, príp. na glóbusu tak, aby každý žiak vedel ukázať Afganistan. Upevniť si poznatky o tom, že v tejto krajine bola dlho občianska vojna.
- Pochopiť, že následky vojny sú dlhodobé a fungovanie krajiny sa obnovuje iba pomaly.
- Rozvíjať zručnosti žiakov v prezentovaní aktivít UNICEF pre utečencov a príkladov pomoci UNICEF v Afganistane.
- Uvedomiť si, že práve pre deti je dôležité, aby pre ne bola škola bezpečným miestom.

Pomôcky

- Glóbus alebo mapa sveta
- *Pracovný list 1a a 1b*
- *Pracovný list 1a skupiny 5/6*
- CD (nahrávka 7/8) - pieseň „School in a box“
- Príbeh na čítanie, str. 2
- Atlas(y)
- Materiály na zhotovenie nástenných novín
- Materiály na zhotovenie „školy v krabici“ v skupine
- CD (nahrávka 5/6) - pieseň Byť malým dievčaťom

Práva dieťaťa

- Právo na vzdelanie
- Právo na špeciálnu ochranu počas vojny
- Právo na bezpečný a zdravý život

Aktivity

- Úvod a práca s pracovným listom 1a skupiny 5/6, str. 1 (cca 10 minút)
- Rozprávanie príbehu a diskusia o ňom, str. 2 (cca 10 minút)
- Práca s pracovným listom 1a (cca 10 minút)
- Spoločné spievanie, pieseň, str. 4 (10 minút)
- Práca s pracovným listom 1b (cca 10 minút)
- Špeciálne aktivity, str. 7

Úvod a práca s pracovným listom 1a skupiny 5/6

Zoberte v triede glóbus alebo mapu sveta (alebo dovoľte deťom, aby sa pozerali do atlasu) a ukážte im Afganistan. Povedzte im, že dnešná téma bude o vzdelávaní v Afganistane a o úlohe UNICEF v tejto krajine.

Vedia deti niečo o Afganistane, napríklad z novín alebo mládežníckych časopisov? Diskutujte o tom spolu. Diskutujte aj o tom, čo je pre Afganistan typické. Aká je tam klíma? (*Teplé letá, studené zimy, takmer žiadna jar a leto; leto a zima sa rýchle menia.*) Ako táto krajina vyzerá? (*Hornatá alebo pustá, málo riek.*) Ako sa volajú susediace štáty? (*Irán, Turkménsko, Uzbekistan, Tadžikistan, Čína a Pakistan.*)

Povedzte im, ako je to so vzdelávaním v Afganistane. Spomeňte, že tam bola dlho vojna a počas

nej bolo mnoho škôl úplne zničených alebo veľmi poškodených. Veľa Afgáncov ušlo pred vojnou, najviac do Pakistanu. Tam boli prijatí do utečeneckých táborov.

V táboroch mohli deti (s pomocou UNICEF) chodiť do školy. Niektoré, aj v staršie deti, boli po prvýkrát v škole až tam.

Vojna sa už skončila (hoci na niektorých miestach sú ešte stále nepokoje), ale na fungovaní škôl v Afganistane sa to zatiaľ prejavilo iba veľmi málo.

Rozdeľte Pracovný list 1a skupiny 5/6

Rozprávajte sa s deťmi o tom, ako sa UNICEF v Afganistane, okrem iných vecí, stará o školské pomôcky. Mnohé školy používajú „School in a box“ - krabicu so školskými pomôckami, ktoré sú určené pre 80 detí. Krabice sú dopravované z Dánska, kde má UNICEF sklady, do Pakistanu. Odtiaľ putujú nákladnými autami do Kábulu, hlavného mesta Afganistanu. Džípy ich vozia ďalej do dedín. Do dedín, ktoré sú vysoko v horách, ich dopravujú na chrbtoch somárov. Nechajte deti, aby priebežne sledovali cestu na *pracovnom liste 1a*. Následne deti vymaľujú dopravné prostriedky, ktoré sú zobrazené na *pracovnom liste 1a*, farbami takto: lietadlo –

červená, *nákladné auto* – žltá, *džíp* – modrá, *somár* – hnedá. Rozprávajte sa o tom, ktorú časť cesty viezol krabice ktorý dopravný prostriedok. Povedzte deťom, aby vymaľovali jednotlivé úseky cesty správnymi farbami: cesta nákladným autom žltou, lietadlom červenou, džípom modrou a somárom hnedou.

Špeciálna úloha: Deti vymaľujú/zvýrazia Slovensko, Afganistan a Dánsko. Napríklad obkreslia obvod týchto krajín ceruzkou a každej krajine dajú inú farbu. Potom vymaľujú zástavy týchto krajín. (*Zástava Afganistanu je čierno-červeno-zelená, zástava Dánska je červená s bielym krížom.*)

Príbeh

Omidina rodina je jedna z tých, ktoré ušli pred násilím vojnou. Všetok majetok zanechali v Afganistane a teraz bývajú v utečeneckom tábore v Pakistane. Po vojne sa celá rodina vracia späť do Afganistanu. To má však pre Omidu veľké následky.

P.S.: Príbeh je prerozpráváný v dvoch dieloch, pokračovanie je v téme 2 (str. 2)

Späť do Afganistanu (časť 1)

Omidu síce pochádza z Afganistanu, ale odkedy si pamätá, býva v utečeneckom tábore v susednom štáte Pakistan. Jej rodina ušla z krajiny, keď tam bola občianska vojna. Iba starý otec a ujo Abdul tam ostali.

S rodičmi, bratmi a sestrami teraz Omidu býva spoločne v stane. Ich vlastný dom si pamätá len veľmi málo. Otec však niekedy rozpráva o časoch, keď ešte bývali v Afganistane.

„Náš dom bol veľký a okolo neho bol múr. Mali sme dobytok, pestovali sme zeleninu. Bola to ťažká práca, ale mali sme sa dobre,“ hovorí. Omidu si to už nepamätá. Jej život sa odohráva medzi stanmi v tábore s jej kamarátkami. Každé ráno idú spoločne do školy. Na obed pomáha

svojej mame. Donesie vodu a pomáha jej s varením. Niekedy dáva pozor na svojich mladších súrodencov. Vždy je niečo na práci. Po práci sa hrá vonku s ostatnými deťmi alebo pomáha Saidovi. Said je automechanik. Omidu je zbláznená do áut a Saidovi sa to páči. Učí ju, ako môže opraviť malé poruchy. Pri oprave áut spolu trávia veľa hodín.

„V budúcnosti budem tiež automechanikom ako ty,“ hovorí Omidu.

„Už si ním teraz,“ smeje sa Said, pretože Omidu už opravila veľa pokazených áut.

„Prečo som nechodila v Afganistane do školy?“ pýta sa raz večer, keď príde domov, Omidu.

„Keď bola vojna, bolo nebezpečné chodiť do školy,“ hovorí jej otec. „Našťastie sa vojna skončila a zmenilo sa to.“

Jej otec vie pekne rozprávať o „ich“ krajine. Veľmi radi by sa aj s mamou vrátili späť. Vojna sa už skončila, a tak sa čoraz viac rodín vracia späť do Afganistanu.

Jedného dňa otec povie: „Vrátíme sa. Naša krajina nás potrebuje. Je veľmi zničená, a preto ju musíme nanovo vybudovať. O niekoľko dní odchádzame.“

Vedomosti (1) - Správa o stave detí sveta 2008

Z údajov, ktoré správa poskytuje, vyplýva, že najhoršie sa majú deti v afrických krajinách Sierra Leone a Angola: v prvej z nich sa z tisíc narodených detí nedočká piateho roku 290 a v druhej 260 detí! Rovnako tragické číslo o úmrtnosti detí ako Angola vykazuje aj Afganistan.

Omidu sa to aj páči, aj nepáči. Nie je to pre ňu jednoduché rozlúčiť sa s kamarátkami a, samozrejme, aj so Saidom.

„Škoda, že odchádzaš,“ hovorí Said. „Budeš mi vážne chýbať.“ Ako darček jej dá na rozlúčku príručku pre automechanikov. „Keď budeš mať v budúcnosti vlastnú autodiagnostiku,“ hovorí jej s úsmevom. „A... aby si na mňa nezabudla.“ Keď je Omidu poslednýkrát v škole, pozrie sa na tašku UNICEF, v ktorej sú jej školské pomôcky. Mala by ostať v tábore, ale učiteľka dá Omidu tašku a povie: „Si dobrá žiačka. Sľúb mi, že sa budeš aj ďalej učiť a jedného dňa sa ozaj staneš automechanikou. Afganistan veľmi potrebuje dievčatá ako ty.“

Nasledujúci deň odchádzajú. Autobus ich dovezie do Afganistanu. Omidu si sama nesie svoju tašku UNICEF so zošitmi a knihou od Saida.

Autobus ich dovezie blízko k ich dedine, ale posledný úsek musia prejsť peši. Omidu sa pozerá okolo seba a nevie sa spamätať. Otec predsa rozprával tak pekne o Afganistane, ale ona nič z toho nespoznáva. Dediny, ktorými prešli, vyzerajú zničené a opustené. Len zbúrané domy a holá, vyprahnutá krajina.

„Bude náš dom ešte stáť?“ pýta sa s obavami otca. „A škola?“

„Aká škola?“ pýta sa jej otec.

„No, škola, ktorú budem navštevovať,“ hovorí Omidu.

Jej otec na ňu prekvapene pozrie.

„V dedine, v ktorej sme bývali, nie je žiadna škola. Chlapci chodili do školy do inej dediny. To je cesta na viac ako hodinu peši. Tam nemôžeš ísť. Pre dievčatá je to veľmi nebezpečné.“

„A ako to teda bude?“ pýta sa Omidu.

„Musíš ostať doma,“ hovorí jej otec. „Musíš pomáhať pri obnove domu a polí, aby sme z toho mohli žiť.“

Omidu sa zhrozene pozrie na otca. „Chcem sa učiť,“ hovorí. „Sľúbila som to učiteľke a Saidovi.“

Neskôr chcem byť automechanikou.“

Otec jej však už viac nevenuje pozornosť, pretože medzitým prišli k ich starému domu. Presnejšie – k tomu, čo z ich domu ostalo. Horné poschodie je z veľkej časti zrútené a nedá sa tam bývať. Múr je rozpadnutý a pole je holé. Nie je tu už ani dobytok. Otec pozerá zdesene na zvyšky jeho kedysi pekného domu. „Všetko je preč alebo zničené,“ hovorí. Omidu to tiež vidí. Budú musieť všetko znova postaviť a pole budú musieť nanovo obrobiť. Omidu však myslí len na jedinú vec: keby tak nikdy neboli odišli z tábora!

- pokračovanie v Teme 2 -

Prerozprávanie príbehu

- Kde býva Omidu na začiatku príbehu? (*V utečeneckom tábore v Pakistane.*)
- Povedzte tri veci, ktoré sa Omidu v tábore páčia. (*Môže chodiť do školy, má tam kamarátky a pomáha Saidovi.*)
- Čo zabezpečil v tábore UNICEF? (*Zabezpečil, že do tábora prišla škola a školské pomôcky.*)
- Prečo je to dôležité? (*Pozri Vedomosti 2.*)
- Prečo ide Omidu späť do Afganistanu? (*Vojna sa skončila a jej rodičia sa veľmi chcú vrátiť do ich krajiny, do ich domu.*)
- Čo si myslí Omidu o škole v Afganistane? (*Vie, že pred vojnou nemohli chodiť dievčatá do školy, ale teraz už smú. Preto si myslí, že doma bude chodiť normálne do školy.*)
- Jej otec rozprával v tábore veľa o Afganistane. Zhoduje sa jeho rozprávanie s tým, čo Omidu vidí? (*Nie.*)
- Vysvetlite, ako je to možné. (*Otec hovorí, aký pekný Afganistan je, ale v dôsledku vojny je krajina zničená.*)
- Môže Omidu chodiť v Afganistane do školy? (*Nie, pretože v dedine, v ktorej býva, žiadna škola nie je.*)

Vedomosti (2) - Opäť do školy

Prečo je pre UNICEF dôležité, aby deti z utečeneckých táborov mohli čo najskôr opäť chodiť do školy?

- Chodenie do školy vnáša do ich života opäť pravidelnosť a poriadok.
- V škole sa môžu dobre porozprávať so spolužiakmi o vojne, pretože všetci prežili to isté.
- V škole sú učitelia, ktorí sú špeciálne vyškolení, aby pomáhali deťom s prekonávaním nepriemerných skúseností.
- V škole budú opäť spievať, smiať sa a hrať sa. Môžu na chvíľu zabudnúť na všetky útrapy.

School in a box

hudba: Mária Podhradská
text: Mária Podhradská

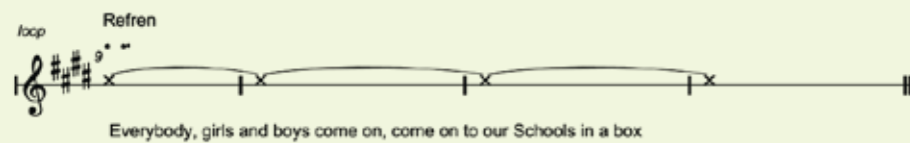
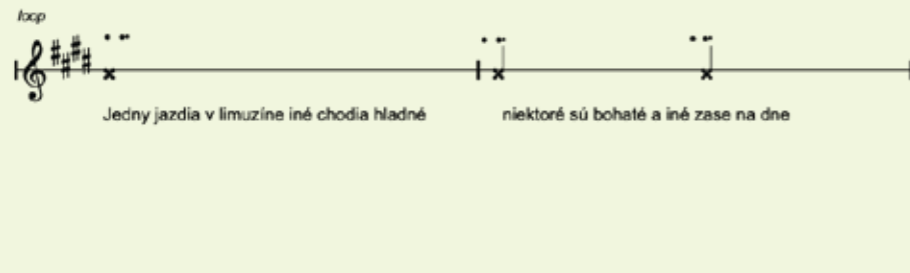
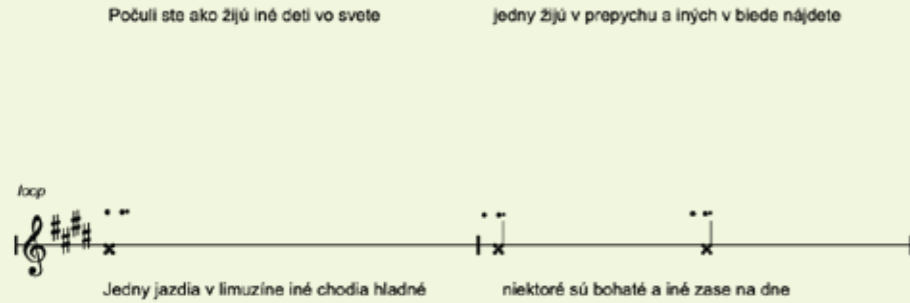
Počuli ste, ako žijú
iné deti vo svete
Jedni žijú v prepychu
a iných v biede nájdete
Jedni jazdia v limuzíne
iné chodia hladné
Niektoré sú bohaté
a iné zase na dne

Ref.:
Everybody, girls and boys
Come on, come on
to our school in a box

Že vraj decká v Afrike
nemajú čo jesť
Túlajú sa po uliciach
nedá sa to zniest'
Môžem to mať v paži
ale pomáhať im treba
Tak asi tam pôjdem
a zoberiem im chleba

Chodí im tam pomáhať
aj nejaký UNICEF
Starajú sa o všetky
hladné deti z ulice
Postavia im veľký stan
bárske na lúke
A učia ich tam rátať
aspoň prsty na ruke

Čítať ani počítať
nevedia tie decká
Dokonca tam nemajú
doma ani WeCkú
Ja začínam mať pocit
že sa to tu dá
Že tá naša škola
neni až tak zlá

4

Tip 2

Pustite deťom pesničky z CD-čka "Dve tváre jedného sveta". Rozprávajte sa s deťmi o textoch pesničiek. Skúste nájsť na internete piesne s podobnými textami. Môžete si zorganizovať súťaž v spievaní. V akom jazyku viete zapievať pesničky?

Práca s pracovným listom 1a

Utvorte skupinky. Každá skupinka dostane pracovný list 1a. Deti čítajú vety a dokončia ich spoločne v skupinke. Po skončení si čítajú navzájom, čo napísali. Rozprávajú sa o odpovediach. Napíšte na tabuľu, ktoré práva považujú skupinky za najdôležitejšie. Nechajte deti, aby rozprávali, ako prišli k ich výberu. Čo môžu robiť s každým právom? Čo ti chýba, ak takéto právo nemáš? Porozprávajte sa o tom.

Tip 1

Podľa návodu práce s pracovným listom 1a vytvorte skupinky s 5 top detskými právami -s tými, ktoré deti v skupinkách považujú za dôležité. Zvoľte si tu všetky práva detí, Dohovor je dostupný na www.unicef.sk.

Spoločné spievanie

UNICEF robí veľa pre to, aby deti mohli chodiť do školy. Deti majú právo na vzdelanie! Tie deti, ktoré chodia do školy, majú väčšie šance v budúcnosti. Môžu mať lepšiu prácu a zarobiť si viac peňazí. Dievčatá, ktoré chodia do školy, sa vedú neskôr lepšie postarať o svoje deti, pretože vedú viac o hygiene a správnej výžive. UNICEF pomáha aj so školskými pomôckami. Tie sú poukladané v špeciálnej krabici - „School in a box“. V jednej takejto krabici sú pomôcky pre 80 detí. Pre všetky deti sú v nej ceruzky, perá, krieda, pravítka a vrchnák škatule je pravou školskou tabuľou. Tam, kde deti nemôžu získavať vzdelanie, pretože

na to nie sú peniaze ani školské pomôcky, dopravuje UNICEF takéto krabice. O tom je nasledujúca pesnička.

Pesničku sa môžu učiť deti napr. takto:

1. Rozmnožte pesničku a rozdeľte ju.
2. Vypočujte si nahranú pieseň. Deti čítajú spoločne text.
3. Deti čítajú a spoločne spievajú refrén.
4. Deti čítajú a spoločne spievajú aj verše.
5. Deti spievajú pesničku spolu so spievanou nahrávkou piesne.
6. Deti spievajú pesničku spolu s half-playbackovou verziou.

5

Vedomosti (3) - Koľko čo stojí

Za **10 EUR** mesačne môže UNICEF v Afganistane ročne pomôcť 20 dievčatám, aby mohli chodiť do školy. Sú to náklady na učebný materiál a na kampaň, ktorá presvedčí rodičov, že aj dievčatá musia chodiť do školy.

- Za **75 EUR** získa učiteľ v Afganistane 10-dňové školenie.
- Podpora a zriadenie školy v Afganistane stojí **420 EUR**.
- Učebné pomôcky pre jedného žiaka:
 - zošit 0,30 EUR,
 - ceruzka 0,04 EUR,
 - guma 0,03 EUR,
 - strúhadlo 0,08 EUR,
 - bridlicová tabuľka 0,36 EUR,
 - krieda na bridlicovú tabuľku 0,09 EUR,
 - pero 0,08 EUR.

Práca s pracovným listom 1b

Na pracovnom liste 1b je 6 fotografií z Afganistanu. Deti k nim (samostatne alebo v skupinách) vymyslia príslušný vhodný text. Deti pod ne napíšu, čo na jednotlivých fotografiách vidia. Po skončení zavesia pracovný list 1b tak, aby si deti mohli navzájom čítať texty. Nechajte deti, nech vyberú najkrajší, najpríjemnejší alebo najoriginálnejší text a odmeňte dieťa alebo skupinu, ktorá uvedený text vymyslela, malou cenou. Cena môže byť aj štvrt'hodinka predčítavania z knihy, ktorú si vyberie víťaz.

Čo je možné vidieť na fotografiách:

Fotografia č. 1: Utečenecký tábor v okrajovej časti Kábulu. Samostatne zhotovené stany tvoria dočasné útočisko pre utečencov, ktorí kvôli vojnovému násiliu museli opustiť svoje domovy.

Fotografia č. 2: Shamila spoločne so svojou kamarátkou napísali niečo na stenu. Čo napísali? Všetky dievčatá musia chodiť do školy! Správy, ktoré sú dôležité pre všetkých, sú čoraz častejšie písané na steny týmto spôsobom.

Fotografia č. 3: V sklade na „School in a box“ v Kábule sa balia krabice so súpravou učebných pomôcok. V Afganistane je potrebných veľa „School in a box“, preto v Kábule funguje aj vlastné baliace pracovisko.

Fotografia č. 4: Náučný plagát o mínach. Tieto plagáty visia v mnohých triedach. Bomby, granáty a míny sú vyobrazené preto, aby ich deti vedeli rozpoznať, nestúpali na ne a nedotýkali sa ich, aby sa predchádzalo nebezpečenstvu.

Fotografia č. 5: Obchod so svadobnými šatami v Kábule. K svadbe predsa patria pekné šaty!

Fotografia č. 6: Pohľad na ulicu v Kábule, kde pokračuje život medzi rozbitými budovami, a teda aj obchod.

Tip 3

Skúste použiť fotografie pre nástenku alebo pri článku, ktorý deti napíšu o UNICEF do školských novín, pri liste rodičom o UNICEF alebo ako ilustrácie pri akciách v prospech UNICEF. Počas akcie pre UNICEF môžete tiež napr. ponúkať návštevníkom za 10 eurocentov prepisovací papier a nechať ich, aby k fotografiám napísali text. Po skončení získa najoriginálnejší text malú cenu.

Vedomosti (4) - Dievčatá a škola v Afganistane

Existujú rôzne dôvody, prečo rodičia v Afganistane nenechajú svoje dcéry chodiť do školy:

- Škola je príliš ďaleko. Mnohí rodičia považujú pre dievčatá za nebezpečné chodiť tak ďaleko.
- Mnohí rodičia sú chudobní. Nemajú žiadne peniaze, aby mohli poslať všetky svoje deti do školy. Dievčatá sa vydávajú dosť mladé a musia sa potom starať o domácnosť. Preto mnohí rodičia neposielajú svoje dcéry do školy.
- V mnohých školách neexistuje spoločensky požadované oddelenie chlapcov a dievčat, napr. oddelené triedy, toalety pre chlapcov a pre dievčatá.
- V Afganistane nemôžu byť dievčatá od 10. roku veku vyučované (neznámym) mužom. Ak na škole nie je žiadna učiteľka, ostávajú dievčatá doma.

Špeciálne aktivity

Zhotovenie nástenných novín

Nechajte deti, aby v skupinách vytvorili nástenné noviny o Afganistane. Poskytnite im informácie o krajine (*poloha, klíma, obyvatelia, vojna*). Deti môžu použiť atlas, informácie, ktoré sú v tomto materiáli (môžu si skopírovať **Vedomosti** z lekcii), informácie, ktoré môžu nájsť na internete. Pozrite si napríklad:

www.unicef.sk
www.wikipedia.sk

- Poskytnite im informácie o súčasnom stave v krajine.
- Povedzte im, ako je zariadené vzdelávanie.
- Opíšte pomoc, ktorú ponúka UNICEF.

Deti môžu nástenné noviny doplniť ilustračným materiálom alebo vlastnými kresbami. Zavesť nástenné noviny do haly v škole.

Zostavovanie príbehov

Deti si vymyslia a napíšu príbehy o situácii afgánskych detí. Spracujú v nich tieto práva:

- Právo na vzdelanie
- Právo na špeciálnu ochranu počas vojny
- Právo na bezpečný a zdravý život

Deti svoje príbehy prečítajú. Môžete ich zavesiť v škole alebo zviazať a položiť tak, aby boli v škole na prístupnom mieste k nahliadnutiu.

Tip 4

Zverejnite vybrané príbehy v školských novinách alebo na internetovej stránke školy.

Skladanie School in a box

Skladajte spoločne s deťmi veci do krabice „School in a box“ so zameraním na použitie vo vašej triede. Čo všetko je potrebné na to, aby deti mohli mať vyučovanie? Nechajte deti premýšľať o tom, čo potrebujú počas jedného školského dňa. Nie všetky materiály je možné vložiť do krabice. Je treba robiť kompromisy. Dôležité je, aby v krabici boli tie najdôležitejšie veci. Nasledujúci

deň pracujte iba s pomôckami z krabice. Čo s nimi deti môžu robiť a ktorá pomôcka im chýba? Deti by mali zistiť, že majú oveľa menej možností ako keď mali k dispozícii všetky materiály.

Aktivita pre UNICEF

Pokúste sa deťom priblížiť bežný život dieťaťa v Afganistane hodinu po hodine a porovnajte ho so životom bežného dieťaťa na Slovensku – zostavte tzv. rozvrh hodín. Pripravte do jedného stĺpca rozvrh hodín dieťaťa na Slovensku – aspoň s jedným rodičom, do druhého stĺpca rozvrh hodín dieťaťa v Afganistane – siroty.

7:00	Ako vyzerá budiček na Slovensku? Čo raňajkujete? Čo pijete?
7:30	Ako vyzerá cesta do školy?
8:00	Aké predmety sa učíte v škole?
12:00	Čo mávate na obed? Cez týždeň, cez víkend?
16:00	Čo robíte, keď sa vrátite zo školy? Aké hry sa hrajú? Viete, ako sa hrajú deti v Afganistane? Ako si vyrobia napr. loptu? Pomáhate s domácimi prácami?
19:00	Čo mávate na večeru?
22:00	Ako vyzerá Vaša izba, kde spíte?

Akcia pre UNICEF

Urobte si s deťmi „bazar hračiek“, deti donesú hračky, s ktorými sa už nehrajú alebo ich nepotrebujú, za symbolickú cenu ich môžete predávať ostatným deťom zo školy. Výťažok môžete venovať na niektorý z projektov UNICEF.

www.unicef.sk

Tip 5

Dajte niekoľkým deťom za úlohu, nech napíšu úryvok o pomoci UNICEF pri zabezpečovaní vyučovania. Zverejnite tieto úryvky v školských novinách.

Čo si myslíš?

Škola je dôležitá pre chlapcov a dievčatá, pretože

Čo by mi TERAZ najviac chýbalo, keby som nemohol chodiť do školy, je

Čo budem môcť NESKÔR robiť, vďaka tomu, že sa teraz učím, je

Najdôležitejšie, čo som sa doteraz naučil, je

Uved'te čísla

Pozrite sa na nižšie uvedené práva detí a uved'te čísla.
Právo, ktoré je podľa vás najdôležitejšie, dostane 5 bodov.
Právo, ktoré je podľa vás najmenej dôležité, dostane 1 bod.

___ Právo na vzdelanie.

___ Právo na hru a zábavu.

___ Právo na ochranu pred prácou detí.

___ Právo povedať si svoj názor a zbierať informácie.

___ Právo na bezpečný a zdravý život.

V krátkosti vysvetlite, prečo ste uviedli dané čísla

Čo vidíte?

skupina 7 / 8, pracovný list 1b

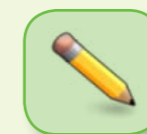
Cieľ

- Vytvoriť si jasný obraz o situácii detí v Afganistane, ktoré (popri škole) musia pomáhať zabezpečovať rodinný príjem.
- Osvojiť si fakt, že deti, ktoré chodia do školy, majú v budúcnosti šancu lepšie sa uplatniť v živote.
- Pochopiť dôležitosť dobrého školstva.
- Uvedomiť si význam základného vzdelania v tzv. Community Based Schools.
- Rozvíjať zručnosti detí hovoriť o tom, čo robí UNICEF pre deti v Afganistane.

Práva dieťaťa

- Právo na vzdelanie
- Právo na špeciálnu ochranu počas vojny
- Právo na bezpečný a zdravý život

Pomôcky

- Pracovný list 2a a 2b
- CD (nahrávka 7/8) - pieseň „School in a box“
- Pokračovanie príbehu na čítanie, str. 2

Aktivity

- Úvod, str. 1 (cca 10 minút)
- Rozprávanie príbehu a diskusia o ňom, str. 2 (cca 10 minút)
- Práca s pracovným listom 2a a 2b, str. 4 (cca 10 minút)
- Spoločné spievanie, pieseň, str. 4 (10 minút)
- Špeciálne aktivity, str. 4

Úvod

V krátkosti si zopakujte s deťmi, o čom bola predošlá téma – o vzdelávaní v Afganistane. Opýtajte sa ich, kde sa nachádza Afganistan. Nechajte jedno z detí ukázať krajinu na glóbose alebo mape sveta. V krátkosti zopakujte, prečo sa musí ešte mnoho vykonať, aby sa situácia v afgánskych školách zlepšila. (Po vojne sú mnohé školy zničené. Dievčatá dlhý čas chodiť do školy nemohli. V mnohých dedinách nie sú žiadne školy. Je nedostatok učiteľov -najmä učiteliek- a školských pomôcok.) Vysvetlite, ako tu pomáha UNICEF (pozri Vedomosti (4) z Témy 1).

Vedomosti (1) - Čo robí UNICEF pre vzdelávanie v Afganistane

- Pomáha pri zriadení tzv. *Community Based Schools*: malých dedinských škôl, ktoré sa tak ako je to len možné, podobajú normálnym školám.
- Zabezpečuje školské pomôcky a prostriedky na vyučovanie: „School in a box“ a školské knihy v materinskom jazyku.
- Pomáha s vyškolením učiteľov (najmä učiteliek).
- Pomáha pri zlepšovaní vzdelávacích metód a modernizácii učebného materiálu.
- Pomáha pri znovuzariaďovaní škôl a ich vybavení oddelenými toaletami.

Príbeh

Pokračovanie príbehu z Témy 1 -
Útek, str. 2

Omida bývala dlho s rodičmi, bratmi a sestrami v utečeneckom tábore v Pakistane. Teraz, po skončení vojny, sa vrátili späť do Afganistanu. Tam však zistili, že ich dom je zničený. Otec povedal Omide, že v ich dedine nie je žiadna škola.

Späť do Afganistanu (časť 2)

Omida je veľmi sklamaná, nemôže to však povedať. Jej rodičia sú aj tak dosť zničení z toho, v akom stave našli svoj dom. Nemo s taškami a kuframi v rukách stoja pred napoly zničeným múrom, ktorý je okolo domu.

Zrazu sa otvoria dvere a von vychádza, krívajúc, dedko. Strýko Abdul ide za ním.

„Ste to vy?! Ste to skutočne vy?!“

Dedko a strýko sú veľmi radi, že opäť vidia svoju rodinu. A Omida, jej rodičia, bratia i sestry si vydýchli. Vidia, že dedko a strýko Abdul sú v poriadku. „Podťe rýchlo dnu,“ hovorí dedko a objíma Omidu.

Otec, mama, dedko a strýko Abdul sa dlho do noci rozprávajú. Omida a jej bratia a sestry sú takí unavení z cesty, že hneď zaspia. Nie na poschodí, kde kedysi boli spálne, ale v malej zadnej izbe. Nasledujúce ráno sa Omida zobudí na kľopanie a búchanie. Otec so strýkom Abdulom začali odpratávať ruiny. Majú veľké plány. Muži začínajú prestavovať dom. Omidini bratia musia pomáhať. Ale najprv môžu ísť do ich „starej“ školy. Mama, Omida a jej sestry musia obrobiť pole, aby mohli znova začať pestovať zeleninu a obilie. Dedko pomáha raz mužom, raz ženám. Omida nemôže začať rozprávať o škole, chápe, že najprv musí byť urobená práca.

Na poli stojí traktor. Omida beží k nemu. Ak za neho zavesia pluh, je pole poorané za jeden deň, myslí si. No dedko kričí: „Na to môžeš zabudnúť. Ten traktor už dávno nefunguje.“

„Ako budeme obrábať pole?“ pýta sa mama.

„Rukami“, hovorí dedko.

„To nám bude trvať niekoľko dní“, kričí Omida.

„Nič sa nedá robiť“, hovorí dedko.

Omida s tým vôbec nesúhlasí. V tábore opravila veľa áut. S traktorom sa jej to musí tiež podariť, myslí si.

Podarí sa jej otvoriť kapotu motora. Hneď zbadá, že je uvoľnené káblovanie, a začne pracovať

s kľúčom. Dedko sa pozerá s obdivom na svoju vnučku, ktorá je taká zručná.

Po chvíli Omida zavolá: „Naštartuj motor!“

Dedko vyjde na traktor... štartuje a... motor beží!

„Kde si sa to naučila?“ s obdivom sa pýta.

„V tábore“, vraví Omida. Bol tam chlapec, Said.

Automechanik. On ma to naučil. A tiež som chodila do školy.“

Dedko počuje v jej hlase, že je jej ľúto, že teraz chodiť do školy nemôže.

Večer, keď je každý unavený po ťažkej práci, sedí Omida na zemi a listuje v príručke, ktorú dostala od Saida. Dedko si k nej prisadne.

„Čo to máš?“ pýta sa.

Omida mu ukáže knihu. Dedko nevie čítať, a tak nevie, čo je tam napísané. Ale vidí, že sa jeho vnučka v tábore veľa naučila.

„Chcela by si opäť chodiť do školy, však?“ hovorí jej. Omida prikývne.

„Vieš o tom, že dievčatá tu v dedine učí v súčasnosti učiteľka?“ hovorí dedko. „Keď je pekné počasie, vyučuje vonku. Keď je zima alebo prší, vyučuje u seba doma. Nie je to síce žiadna oficiálna škola ako tá, kam chodia tvoji bratia, ale učia sa tam to isté. Škola vznikla vďaka UNICEF, špeciálne pre dievčatá ako ty, ktoré by sa rady

učili, ale nemôžu chodiť do skutočnej školy.“ Omida si vzdychne. „Otcovi sa to určite nebude páčiť, keď tam pôjdem,“ hovorí. „Práca na poli je teraz dôležitejšia.“

Ale dedko to len tak nenechá. Ešte v ten večer sa o tom porozpráva s otcom. Hovorí o traktore, o tom, ako šikovne ho dokázala Omida opraviť. „To by iste nedokázala urobiť, keby ju to niekto nenaučil.“

Otec počúva. V hĺbke srdca vie, že dedko má pravdu. Krajina predsa potrebuje deti, ktoré sa vzdelávajú. Dedko rozpráva o škole, do ktorej chodia v dedine dievčatá. Vyučovanie je každé ráno. Na obed sú už dievčatá voľné, aby mohli pomáhať doma. „Omida by tam tiež mohla chodiť. To nie je zlá myšlienka!“ napadá otcovi a sľúbi dedkovi, že o tom bude premýšľať.

Na druhý deň ráno si zavolá Omidu k sebe.

„Myslíš si, že budeš vládajú chodiť do školy aj pracovať na poli?“ pýta sa.

„Samozrejme,“ povie Omida. „Keď pôjdem opäť do školy, môžem lepšie pomáhať, pretože aj to sa tam naučím.“ Hovorí to s takým entuziazmom, že sa otec musí až smiať.

„Tak teda utekaj,“ povie a pohladí po tvári. O mesiac neskôr. Dom je z veľkej časti opravený. Múr okolo domu je opäť celý. Na poli vyrástli mladé rastlinky zeleniny.

Omida prichádza zo školy. Celú cestu zo školy uteká, pretože vie, že na ňu čaká veľa práce. „Čo si sa dnes naučila?“ pýta sa dedko, keď príde

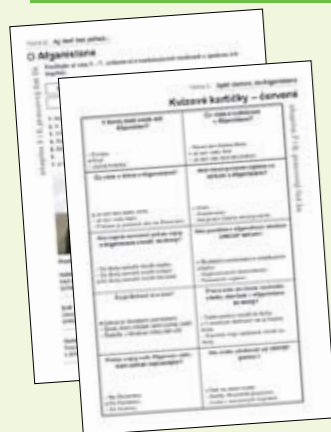
domov. Omida odpovedá a ukáže mu svoje zošity. Dedko počúva a smeje sa. „Moja múdra a šikovná vnučka,“ povie pyšne. „Ako veľa toho už vieš.“ „A každý deň sa učím viac a viac,“ hovorí Omida. „Vďaka učiteľke a vďaka Saidovi a, samozrejme... vďaka môjmu dedkovi.“

A zažmurká na dedka vlhkými očami.

Prerozprávanie príbehu

- V akom stave našli Omida a jej rodičia ich starý dom? (Bola to ruina, všetko bolo zničené a pole bolo holé.)
- Kto mohol ísť do školy? (Omidini bratia.)
- Prečo nemohla ísť do školy Omida? (Škola, do ktorej išli jej bratia, je ďaleko.)
- Čo urobila Omida, aby obrobila pole? (Opravila traktor.)
- Ako to, že nakoniec mohla chodiť do školy? (Dedko videl, aká je zručná a aké je dobré naučiť sa viaceré veci, a porozprával sa o tom s otcom.)
- Bola škola, do ktorej mohla ísť Omida, ozajstná? (Bola to „neoficiálna“ trieda, ale vyučovanie prebiehalo rovnakým spôsobom ako v „oficiálnej“ škole.)
- Súviselo nejakým spôsobom vyučovanie v tejto triede s UNICEF? (S pomocou UNICEF bola trieda zriadená a UNICEF tiež zabezpečil školské pomôcky.)

Práca s pracovnými listami 2a a 2b

Rozdeľte triedu na dve skupiny: červenú a modrú. Každá skupina si určí kvízového majstra.

Každý z nich potom dostane pracovný list, vystrihne z neho kartičky a vyfarbí okraj každej správnu farbou (červenou alebo modrou). Ostatné deti ešte nemôžu otázky vidieť.

Priebeh hry: Kvízový

majster červených položí otázku modrej skupine. Deti z modrej skupiny sa spolu poradia a jedno z nich povie odpoveď. Ak je odpoveď správna, získava modrá skupina 2 body. Ak odpoveď správna nie je, potom môže vlastná červená

skupina povedať odpoveď za 1 bod.

Pri nasledujúcej otázke to ide opačne: kvízový majster modrej skupiny položí otázku červenej skupine. Môžete tiež nechať hrať chlapcov proti dievčatám.

Tip 1

Pracovné listy 2a a 2b upravte tak, aby sa dala hra hrať častejšie. Ak kartičky vložíte do priesvitného obalu, budú mať väčšiu trvácnosť.

Spoločné spievanie

Na záver si zaspievajte s deťmi pieseň projektu „School in a box“ (CD skladba 7 a 8). Text a noty sú na str. 5 Témy 1 - Útek.

Špeciálne aktivity

Dokončenie príbehu

Omidin príbeh má zatiaľ dve časti. Na ich konci môže Omida chodiť do školy. Ako to však s ňou bude ďalej? Deti napíšu samostatne tretiu časť príbehu. Príbeh doplnia aj obrázkom. Nechajte niektoré deti, aby ten svoj príbeh prečítali. Počas výstavy alebo slávnosti zaveste príbehy na stenu.

Zhotovovanie plagátov

Nechajte deti, aby zhotovili plagáty na podporu UNICEF v oblasti vzdelávania v Afganistane. Dajte deťom k dispozícii veľké kusy papiera, farbu, kriedu alebo fixky. Predtým sa dohodnite, čo musí byť v každom prípade na plagáte. Myslite na logo UNICEF, cieľ akcie a miesto jej realizácie, spôsob jej podpory, kontaktnú adresu.

Plagáty môžu byť zavesené na oknách a/alebo dverách školy.

Kategorizácia drobných prác

Aj deti u nás musia doma určite pomáhať. Ich pomoc je však s prácou detí v Afganistane iba ťažko porovnateľná. Práve preto je dobré rozprávať sa s deťmi o tom, ktoré drobné práce musia doma robiť. Napíšte jednotlivé práce na tabuľu a za ne zaznačte, koľko detí túto prácu doma robí. Porozprávajte sa aj o tom, koľko času jej musia venovať.

Skupinové rozhovory: prečo sa učíš?

Rozprávajte sa s deťmi o dôležitosti vzdelávania v súvislosti s ich budúcnosťou. Čím vyššie máš vzdelanie, tým máš väčšiu šancu lepšie sa v budúcnosti uplatniť.

Nechajte deti rozprávať o práci a povolani ich rodičov. Vedia, čo všetko sa rodičia museli naučiť, aby túto prácu mohli robiť?

Opýtajte sa detí, čím by chceli v budúcnosti byť a čo všetko musia pre dané povolanie vedieť a naučiť sa.

Rozprávajte sa nielen o vojne v Afganistane, ale o príčinách tamojšej chudoby, o tom, že je to tak aj preto, že ľudia nemali dobré vzdelanie.

Aktivita pre UNICEF

Naučte sa s deťmi spievať typickú pieseň, ktorú si spievajú deti v Afganistane. O čom je pieseň? Akú „typickú“ slovenskú pesničku by deti vybrali ako ukážku pre deti v Afganistane? O čom je táto pesnička. Aktivita sa dá variovať takisto na tému rozprávok.

Akcia pre UNICEF

Prípravte s deťmi divadelné predstavenie pre rodičov zo života detí v Afganistane. Výťažok zo symbolického vstupného môžete venovať UNICEF.

www.unicef.sk

Tip 2

Pozvite rodičov (starých rodičov), aby prišli do triedy niečo povedať o ich povolani. Povedzte im, že najdôležitejšia otázka je: *Prečo je škola dôležitá, prečo sa učíš?* Požiadajte tiež rodičov (starých rodičov) o to, aby povedali, čo sa všetko sa pre svoje povolanie museli naučiť a kde sa to učilo.

Tip 3

Spojte sa cez www.unicef.sk s dobrovoľníkmi, ktorí pracujú pre Slovenský výbor pre UNICEF, a požiadajte ich, aby prišli na besedu, kde budú rozprávať o tom, ako môžu deti UNICEF pomáhať.

Tip 4

Vytvorte súbor niekoľkých tvrdení týkajúcich sa práv detí, o ktorých ochranu sa v Afganistane UNICEF snaží. Nechajte deti, aby na tieto tvrdenia reagovali. Napríklad: Je veľmi dôležité, aby deti v takej krajine, ako je Afganistan, chodili do školy. Chodiť do školy je dôležité pre všetky deti v každej krajine. Rozdelenie jedla je oveľa dôležitejšie ako rozdelenie školských pomôcok. Keď sa všetky deti v krajine učia, aj krajina tým rastie. Dievčatá, ktoré sa učia, sa môžu v budúcnosti lepšie starať o svoje deti.

Kvízové kartičky – červené

<p>V ktorej časti sveta leží Afganistan?</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Európa. ☒ Ázia. ☐ Južná Amerika. 	<p>Čo viete o vzdelávaní v Afganistane?</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Nie sú tam žiadne školy. ☒ Je tam málo škôl. ☐ Je tam viac škôl ako žiakov.
<p>Čo viete o klíme v Afganistane?</p> <ul style="list-style-type: none"> ☒ Je tam leto alebo zima. ☐ Je tam vždy teplo. ☐ Počasie je podobné ako na Slovensku. 	<p>Aké vierovyznanie prevažne nájdete v Afganistane?</p> <ul style="list-style-type: none"> ☒ Islam. ☐ Kresťanstvo. ☐ Nie je tam žiadne vierovyznanie.
<p>Kto najmä nemohol počas vojny v Afganistane chodiť do školy?</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Do školy nemohli chodiť všetky deti. ☐ Do školy nemohli chodiť chlapci. ☒ Do školy nemohli chodiť dievčatá. 	<p>Ako pomáha v afgánskych školách UNICEF deťom?</p> <ul style="list-style-type: none"> ☒ Školskými pomôckami a vzdelávaním učiteľov. ☐ Organizovaním demonštrácií. ☐ Posielaním vojakov.
<p>Čo je School in a box?</p> <ul style="list-style-type: none"> ☒ Krabica so školskými pomôckami. ☐ Škola, ktorú môžete veľmi rýchlo zložiť. ☐ Krabica, v ktorej sa môžu deti učiť. 	<p>Prečo ešte ani teraz nechodia všetky dievčatá v Afganistane do školy?</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Často nechcú chodiť do školy. ☒ V mnohých dedinách nie je žiadna škola. ☐ Dievčatá majú zakázané chodiť do školy.
<p>Počas vojny veľa Afgáncov ušlo. Kam utekali najčastejšie?</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Na Slovensko. ☒ Do Pakistanu. ☐ Do Ameriky. 	<p>Kto môže očakávať od UNICEF pomoc?</p> <ul style="list-style-type: none"> ☒ Deti na celom svete. ☐ Každý, kto potrebuje pomoc. ☐ Ľudia v rozvojových krajinách.

Kvízové kartičky – modré

skupina 7 / 8, pracovný list 2b

<p>Aký veľký je Afganistan?</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Približne rovnako veľký ako Slovensko. ☐ Dvakrát väčší ako Slovensko. ☒ 13-krát väčší ako Slovensko. 	<p>Ako sa volá hlavné mesto Afganistanu?</p> <ul style="list-style-type: none"> ☒ Kábul. ☐ Istanbul. ☐ Kodaň.
<p>Ktorý dopravný prostriedok takmer nenájdete v Afganistane?</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Auto. ☐ Osla. ☒ Loď. 	<p>Ktoré právo nie je detským právom?</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Právo na vzdelanie. ☒ Právo na dopravný prostriedok. ☐ Právo na hru a zábavu.
<p>Čo je to Taliban?</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Je to názov bohoslužieb v Afganistane. ☐ Je to mesiac, počas ktorého moslimovia nemôžu skoro nič jesť. ☒ Volá sa tak jedna zo strán v občianskej vojne. 	<p>Chodia všetky deti v Afganistane do školy?</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Nie, ešte určite 10 000 detí nechodí do školy. ☒ Nie, viac ako milión detí ešte stále do školy nechodí. ☐ Áno, všetky deti chodia do školy.
<p>Prečo je vzdelanie pre UNICEF také dôležité?</p> <ul style="list-style-type: none"> ☒ Vzdelaním získavajú deti šancu na lepšiu budúcnosť. ☐ Deti, ktoré chodia do školy, už nemusia viac pracovať. ☐ Deti, ktoré nechodia do školy, ostaných často napádajú. 	<p>Čo ešte pre deti UNICEF robí ?</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Stavia špeciálne detské nemocnice. ☒ Pomáha so stravou a s liekmi. ☐ Stavia detské domovy.
<p>Musia deti, ktoré prekonalí niečo strašné, opäť začať chodiť do školy?</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Áno, ináč budú veľmi zaostávať. ☒ Áno, v škole môžu vyrozprávať svoj príbeh kamarátom a to im pomôže. ☐ Nie, je lepšie, keď ostanú doma, aby sa z toho lepšie spamätali. 	<p>Kto platí za School in a box?</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Rodičia detí, ktoré školské potreby dostávajú. ☐ UNICEF je dosť bohatý, a tak všetko platí sám. ☒ UNICEF to platí z peňazí, ktoré mu dajú iní.

spev: Mária Podhradská a Richard Čanaky
rap: Erik Stupka

produkcia, notová úprava piesní a programovanie: Slavo Solovic
husle: Stanislav Palúch
ústna harmonika: Ondrej Tkáč
gitara: Marián Kachút

nahrávané v štúdiách Creative Music House, máj 2008

Mária Podhradská a Richard Čanaky sú interpreti, ktorí sa v roku 2002 rozhodli venovať okrem svojej vlastnej hudobnej produkcie aj hudobnej tvorbe pre deti. Od tej doby do súčasnosti (2009) už vydali 10 rôznych CD pre deti a odohrali vyše 400 koncertov pre deti po celom Slovensku i v zahraničí. Vďaka jedinečnému spracovaniu detských piesní a interaktívnemu programu detských koncertov sa stali obľúbenými a známymi interpretmi pre deti.

Viac informácií na: www.koncertypredeti.sk

Ivo Brachtl sa profesionálne venuje dokumentárnemu filmu od skončenia štúdia na FAMU v Prahe v roku 1988 a deťom od roku 1990 (svojim :) V rokoch 1996-2007 učil dokumentárnu tvorbu na VŠMU a VŠVU. V roku 2007 začal spolupracovať so spoločnosťou ATTI z USA, pre ktorú realizuje propagačno-edukatívne filmy. Od roku 2009 pracuje na projekte LIGHTHOUSE s japonskými partnermi.

Aktuálne informácie na www.brachtl.sk

